

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ФОРМУВАННЯ РИТМІКО-ХОРЕОГРАФІЧНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 471 групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми «Дошкільна освіта»

Красноперець Анастасія Іванівна

Керівник: к.пед.н. Цюпак І.М.
Рецензент: директорка Великокопанівського
ясла-садка «Вишенька» Херсонської області
Білобородько Л.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.....	6
1.1. Формування у дошкільників хореографічних умінь, як педагогічна проблема.....	6
1.2. Зміст ритміко-хореографічної компетентності дитини дошкільного віку.....	9
1.3. Специфіка і сутність поняття «хореографічні уміння».....	13
РОЗДІЛ 2. Методичні засади розвитку ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.....	19
2.1. Сучасні підходи до розвитку хореографічних умінь дітей дошкільного віку.....	19 25
2.2. Методика визначення рівня сформованості хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.....	28 31
2.3. Засоби хореографічного навчання дітей дошкільного віку.....	33 36
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	
Додаток А. Зміст варіативної складової освітньої лінії «Хореографія» для дітей 4-5 років за програмою «Дитина»	43
Додаток Б. Зміст варіативної складової освітньої лінії «Хореографія» для дітей 3-7 років за програмою «Дитяча хореографія».....	49
Додаток В. Зміст варіативної складової освітньої лінії «Хореографія» для дітей 5-6 років за програмою «Методика	52

хореографічної роботи з дітьми старшого дошкільного віку».....	53
Додаток Г. Характеристика структурних блоків формування хореографічних здібностей.....	54
Додаток Д. Характеристика принципів хореографії.....	55
Додаток Ж. Характеристика хореографічних ознак типологічного підходу.....	56
Додаток З. Опитування для батьків.....	57
Додаток К. Опитування для дітей.....	58
Додаток Л. Показники якості освоєння дитиною музично-ритмічною діяльністю (по Є.П.Костіної).....	62
Додаток М. Характеристика специфіки танцювальних рухів.....	65
Додаток Н. Ігри для формування ритмічних рухів.....	66
Додаток П. Ігри для розвитку пантоміми	
Додаток Р. Танцювальні ігри та вправи	
Додаток С. Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.....	

ВСТУП

Хореографія один з видів мистецтва, який поряд з іншими видами діяльності сприяє всебічному розвитку дитини. Кожен вид мистецтва має свої специфічні закони відображення життя, свої особливі форми вираження, методи і матеріали.

На сучасному етапі хореографічне мистецтво тільки починає впроваджуватись в систему навчання закладу дошкільної освіти. Дослідження сучасних науковців доводить, що танцювальна діяльність позитивно впливає на всебічний розвиток дітей дошкільного віку. Хореографічне мистецтво зміцнює здоров'я дітей, формує інтерес до рухової діяльності, розкриває творчий потенціал та формує необхідні моральні якості.

Відомі сучасні дослідники Л.Богаткова, В.Верховинець, П.Коваль, Є.Конорова, Б.Мануйлов, А.Фомін, А.Шевчук розглядають у своїх працях педагогічні проблеми хореографічної культури, виховний потенціал хореографічного мистецтва; Т.Бабаджан, Н.Ветлугіна, А.Зіміна, М.Палавандішвілі, С.Руднева, К.Тарасова аналізують музично-ритмічний розвиток дітей як складову частину хореографічної діяльності.

Мета дослідження – науково обґрунтувати засоби формування ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.

Для вирішення мети дослідження були сформовані такі **завдання**:

1. Розкрити теоретичні основи формування ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.
2. Проаналізувати сучасні підходи до розвитку хореографічних умінь дошкільнят.
3. Дібрати методiku визначення рівня сформованості хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.
4. Схарактеризувати засоби хореографічного навчання дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – освітній процес закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження – формування ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.

У процесі дослідження використано такі методи: *теоретичні* – вивчення та аналіз науково-методичної літератури та освітніх програм з метою з'ясування термінологічного поля дослідження, визначення змісту ритміко-хореографічних умінь дітей дошкільного віку; *емпіричні* – аналіз нормативних документів, програм, вивчення педагогічної та методичної документації, для з'ясування змісту ритміко-хореографічних умінь дітей дошкільного віку; визначення сформованості хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.

Практична значущість дослідження: дібрано методики для визначення рівня сформованості хореографічних умінь у дітей дошкільного віку, рекомендовано засоби хореографічного навчання дітей дошкільного віку. Результати дослідження можуть бути використані в практиці організації освітнього процесу заклад дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, результати дослідження обговорювалися під час виступу на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти педагогічного факультету Херсонського державного університету.

Структура кваліфікаційної роботи: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИТМІКО- ХОРЕОГРАФІЧНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Формування у дошкільників хореографічних умінь, як педагогічна проблема

У контексті сучасної гуманістичного шаблону освіти в Україні виникає необхідність перегляду процес повноцінного розвитку людини, а не лише її зміст. Дана проблема є актуальною на етапі дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні однією зі змістових ліній життєдіяльності дітей визнає мистецтво, яке спрямоване на формування естетичного ставлення до реального світу і передбачає художньо-практичну та творчу діяльність, а для засвоєння спадщини гуманітарної культури ефективним засобом можна вважати хореографію, основу якої складає танцювальна діяльність.

Хореографія як вид музично-ритмічного виховання є вагомим засобом навчання дітей мистецтву емоційно відгукуватися на музику, розвитку перцепції музичних образів. Хореографія поглиблює у дітей дошкільного віку вміння естетично сприймати красу оточуючого світу, гармонії, творчості; допомагає формувати емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього. Завдяки заняттям з хореографії діти вчаться вразливості, грації, вишуканості.

Танок за своєю природою є синтетичним видом мистецтва, який поєднує в собі духовні та тілесно-культурний компоненти, гармонія яких впливає на різнобічний розвиток дітей – це і пояснюється тим, що заняття з хореографії є значущими та важливими. Освітня лінія інваріативної складової Базового компонента дошкільної освіти «Дитина у світі культури» вказує на необхідності залучення дітей до цінностей мистецтва, і як результат освітнього процесу визначає вміння дошкільника, який володіє елементарною технікою виконання

хороводів, танців, музичних ігор, танцювальних рухів [2].

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що теоретики хореографічної педагогіки (Л.Богаткова, В.Верховинець, П.Коваль, Є.Конорова, Б.Мануйлов, А.Фомін, А.Шевчук) вважають, що заохочення дитини до танцювального мистецтва важливе не тільки для її духовного розвитку, а й розкриття творчого потенціалу та формування необхідних моральних якостей. Танцювальна діяльність сприяє й покращенню фізичного розвитку, зміцненню здоров'я, формуванню інтересу до рухової діяльності (Е.Вільчковський, К.Глушак, О.Сайкіна, А.Тараканова, Ж.Фірілеєва та інші) [11].

Проблема організації хореографічної роботи в закладах дошкільної освіти досліджена частково, науковцями були проаналізовані лише окремі її аспекти: з'ясовані особливості дитячої танцювальної творчості (Р.Акбарова, С.Акішев, О.Горшкова); вивчений вплив українських музично-хореографічних традицій на музично-руховий розвиток старших дошкільників (А.Шевчук); досліджені особливості поліхудожнього підходу до засвоєння дітьми образної природи хореографії (Ю.Ушакова).

Як констатують дослідники, «виникнення ідеї виховання мистецтвом припадає ще на часи давніх цивілізацій... З розвитком суспільства та більш глибокого розуміння процесу виховання мистецтво розглядається як засіб формування особистості» [6, с. 60]. Виховну й розвивальну роль відіграє й мистецтво танцю.

У дошкільному віці створюються всі умови для залучення дітей до занять хореографією з метою їх всебічного й гармонійного розвитку. Зміст і структура хореографічної діяльності відповідають віковим особливостям розвитку дошкільників, провідній ігровій діяльності дітей [30, с.13]. До передумов залучення дітей до занять хореографією з метою їх всебічного й гармонійного розвитку відносяться: «переміни у психічному розвитку; зміни у фізичному розвитку (покращення

показників рухових якостей, збільшення темпів морфо-функціонального розвитку, зростання фізичної працездатності); збільшення інтересу до виконавських видів мистецтва; посилений розвиток музичного перцепції, музично-рухового виконавства та художньо-творчого потенціалу» [20, с.7].

До змісту хореографічної діяльності дітей входить:

1) сприймання і ознайомлення з особливостями музично-хореографічного мистецтва; 2) дитяча художньо-практична діяльність у двох її проявах – музично-хореографічного виконавства і виконавської музично-хореографічної творчості [32, с. 13].

Питання щодо формування хореографічних умінь дітей з урахуванням їх вікових психофізичних особливостей вивчалася у цих дослідженнях частково.

Хоча специфіку формування рухової навички у психології спорту та фізичного виховання вивчено досконало (Е.Вільчковський, А.Пуні, П.Рудик, Є.Щербаков), особливості формування хореографічних умінь у період дошкільного дитинства залишаються поза увагою дослідників. Проте, виходячи з психологічної характеристики вміння, як виконавчої частини діяльності та специфіки танцювальної діяльності, Мартиненко О. з'ясовано, що хореографічне вміння – це здатність дитини виконувати танцювальний рух за умови зосередження уваги на образно-змістовній, технічній та музичній деталях ще не засвоєної дії [19]. Автор зазначає, що за своєю природою, структурою та методикою формування хореографічні вміння та навички ідентичні руховим, тому їх формування здійснюється поетапно:

- первинне змістовно-образне знайомство дітей з танцювальним рухом;
- поглиблене, детальне його вивчення;
- закріплення та поліпшення в репродуктивному та продуктивному видах танцювальної діяльності.

На різних етапах формування хореографічних умінь змінюється співвідношення методів і прийомів. Мартиненко О. зазначає, що на початковому етапі має надаватися перевага ознайомленню з назвою та еталонному (зразковому) показу руху педагогом, по елементному показу, аналізу музичного супроводу, образному порівнянню тощо. На етапі поглибленого, деталізованого навчання – методу вправ, прийомам інтерпретації, ідеомоторного тренування, поляризації, змагання, контактного виконавства, неформальних завдань тощо. На етапі удосконалення – самоконтролю, зміні умов виконання, введенню вивченого матеріалу в дитячу імпровізацію, творчій інтерпретації рухів.

Отже, в основу формування хореографічних умінь покладено розвиток у дітей дошкільного віку сприйняття музично-ритмічних образів й уміння відобразити їх у певному русі. Переміщаючись у просторі відповідно до характеру музичного твору, дитина здатна сприймати музику (музичну мелодію) в усіх тонкощах її виразних засобів. Таким чином, дитина може успішно набути певних навичок, що стануть їй доцільно корисними у майбутньому. Рухи зумовлені і пов'язані з музикою, певним музичним твором, завжди супроводжуються емоційним підйомом, тому вони благотворно впливають і на фізичний розвиток дітей.

1.2 Зміст ритміко-хореографічної компетентності дитини дошкільного віку

Заклад дошкільної освіти – це найперше соціальне середовищем, яке створене для всебічного розвитку дитини, її фізичного і психічного здоров'я, виховання ціннісного ставлення до природного й соціального довкілля, до самої себе.

Дошкільна освіта є самостійною системою, обов'язковою складовою освіти в Україні, яка гармонійно поєднує сімейне та суспільне виховання [2].

Відповідно до нової редакції Базового компоненту дошкільної освіти, варіантна частина презентує освітні лінії, в яких наявна «Хореографія», зміст якої передбачає формуванню хореографічної компетенції. За результатами освітньої роботи даної лінії вихователь повинен сформувати у дітей уявлення про хореографію як вид мистецтва, навчити розрізняти та емоційно-ціннісно ставиться до його основних видів; орієнтуватися в танцювальній абетці позицій, рухів.

Міністерство освіти і науки України надає перелік програм для закладів дошкільної освіти, які включають у себе всі освітні лінії. Для аналізу ми обрали дві програми: «Дитина» та «Українське дошкілля».

Освітня програма для дітей від двох до семи років «Дитина» - це перша програма, керуючись якою дорослі можуть допомогти дитині сформуватись як особистість [23, с.3]. Освітня програма орієнтує педагогів і батьків на здійснення інтегрованого підходу до роботи з дітьми. У зв'язку з тим, що були створенні стандарти дошкільної освіти виникла потреба переглянути й осучаснити концептуальні підходи та зміст освітньої програми для дітей дошкільного віку.

Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина» відповідає вимогам до сучасних програм, завдяки цьому за нею мають право працювати заклади дошкільної освіти державної, комунальної та приватної форм власності різних регіонів України [23, с.9]. Програма містить у собі завдання комплексного характеру та оптимального рівня складності, а доступність і чіткість викладу матеріалу робить її зручною для використання вихователями, батьками дітей дошкільного віку.

У програмі «Дитина» подана до варіативної складова освітня лінія «Хореографія» для дітей 4-5 років, зміст, якої викладений у **Додатку А**.

Програма «Українське дошкілля» відповідає завданням дошкільної освіти а саме: реалізація особистісно орієнтованої моделі дошкільної освіти, прилучення дітей до системи цінностей, культури, традицій українського народу, формування в дошкільників цілісної картини світу.

Дане видання поєднує в собі нові досягнення теорії та практики дошкільної освіти, актуальні суспільні вимоги до неї, забезпечуючи гармонійний розвиток дитини[25, с.7].

Данна програма не має певний зміст роботи, що відповідає варіативній програмі «Хореографія», але в ній наявний розділ «Музична діяльність», де висвітлена тема «Музично-ритмічні рухи».

Програмові завдання побудовані таким чином, аби відповідали віковим можливостям дітей. Показники компетентності, якими закінчується кожен підрозділ Програми, вихователь може використати для визначення рівня розвитку дитини в кінці навчального року.

За прикладом програм, які ми проаналізували, можна зробити висновок, що не всі видання додали в свій зміст варіативні лінії таку як «Хореографія». Адже заняття з хореографії не є обов'язковими, та все одно вони набувають популярності серед різних дошкільних закладів.

Тому саме для вирішення такої проблеми Міністерство освіти і науки України внесли до переліку одну програму «Дитяча хореографія».

Програма «Дитяча хореографія» та її навчально-методичне забезпечення стали реальною спробою на наукових засадах запроваджувати хореографічну діяльність у життя дітей дошкільного віку [33]. Змістове наповнення програми «Дитяча хореографія» подано у **додатку Б.**

Навчально-методичний посібник містить програму хореографічної діяльності дітей від 3-х до 7-ми років та навчально-методичне забезпечення процесу виховання, освіти і розвитку дітей дошкільного віку в хореографічній діяльності. Розширює можливості розвитку особистості дитини, мистецької освіти і естетичного виховання за чинними вітчизняними програмами комплексного типу. Розкриваються принципи, мета, завдання, зміст роботи з дітьми від 3-х до 7-ми років, хореографічна компетенція; теоретичні та навчально-методичні основи залучення дітей до хореографії; практичні матеріали; глосарій.

Направлена програма на використання для хореографів, музичних керівників, вихователів, для керівників дошкільної освіти, студентів, викладачів вищих навчальних закладів і коледжів, працівників культурно-освітніх установ.

Проаналізувавши Базовий компонент дошкільної освіти, ми хочемо наголосити на тому, що навчально-методичний посібник для освітньої лінії «Хореографія» наявний тільки один.

Ми хочемо запропонувати, ще одне видання, спрямоване на хореографічну діяльність, яке рекомендоване Міністерством освіти і науки України, але не ввійшло в перелік державних програм: «Методика хореографічної роботи з дітьми старшого дошкільного віку» [20]. У посібнику автор розкриває навчально-виховний аспект хореографічного мистецтва та доцільність його використання в системі дошкільної освіти, розглядає психофізіологічні особливості розвитку дітей 5-6 років і їх урахування в хореографічній діяльності, види, структура, методику організації й проведення хореографічних занять в умовах дошкільного закладу. Також подаємо орієнтовний зміст хореографічної роботи з дітьми 5-6 років у **додатку В**.

Отже хочемо зробити висновок, що варіативна лінія «Хореографія» була внесена нещодавно в Базовий компонент дошкільної освіти. Тому на сучасному етапі не всі програми, які створені для закладів дошкільної освіти, доповнили зміст своїх видань розділами спрямованими на хореографічну діяльність. В Базовому компоненті наявна тільки одна програма, яка відповідає розділу «Хореографія».

На теперішній час видано не дуже багато видань спрямованих на хореографічну діяльність, так як дана діяльність тільки входить в навчально-виховний процес дітей дошкільного віку в ЗДО.

1.3. Специфіка і сутність поняття «хореографічні уміння»

Дослідження психологічних структур хореографічних здібностей представлено в роботах І. Поклад, І. Сосніній, Н. Ветлугіной.

Поклад І., дослідивши хореографічні уміння дошкільників та молодших школярів, виділяла опорні і провідні компоненти в структурі хореографічних умінь. Опорні компоненти забезпечують оволодіння технікою діяльності і відповідають за її професійне вимогам. Провідні компоненти - спираються на якість і рівень сформованих технічних прийомів. Їх сутність полягає в тому, щоб на цій основі створювати нові, оригінальні продукти, ідеї художні образи. Структура хореографічних умінь, запропонована І. Поклад включає в себе: інтелектуально-творчий потенціал; музично-рухові можливості; комплекс мотиваційно-особистісних властивостей [24].

У пермської психологічної лабораторії хореографічні здатності артистів класичного балету вивчалися І. Сосніній.

З позицій теорії інтегральної індивідуальності, хореографічні уміння Сосніна І.Г. розглядає як складне багаторівневе і багатокомпонентне утворення, що включає: задатки (особливості будови тіла і його частин і психодинамічні властивості); загальні здібності (висока емоційно-вольова регуляція, креативність мислення); спеціальні-хореографічні уміння (артистизм, танцювальність, емоційне задоволення від танцювальних рухів, мотивація на успіх в професії, тонка диференціація рухів по силі, амплітуді і швидкості). Загальні уміння забезпечують успішність діяльності осіб з середнім рівнем розвитку хореографічних здібностей, а високий рівень розвитку хореографічних умінь більшою мірою залежить від задатків, ніж від загальних здібностей, тобто основу успішної діяльності в балеті значно визначають природні задатки, вважає Сосніна І.Г. [27].

Хореографічні уміння - це своєрідне поєднання спеціальних здібностей, фізичних даних і психологічних особливостей індивіда, які забезпечують можливість успішності в хореографічній діяльності.

У структурі хореографічних умінь виділено основні структурні блоки: творчий, якості характеру, когнітивний, психомоторний, анатомо-фізіологічний. У додатку Г більш детально подано характеристику блоків формування хореографічних здібностей.

1. Творчі здібності: креативність, мотивація до творчості, художнє сприйняття світу, музики, образів, артистичність.

2. Особистісні властивості і якості характеру: вольові якості, емоційність, наполегливість, цілеспрямованість, працьовитість, сила характеру, харизматичність.

3. Когнітивні властивості: хореографічна пам'ять, інтелект.

4. Психомоторні особливості: гираціозність фігури, постава, апломб (підкреслено впевнене виконання танцю і стійкість), дотримання вертикальної лінії (про і (від голови до п'ят); виразні руху особи, всього тіла (міміка і пантоміміка) – безпосередні прояви емоцій і почуттів, семантичні руху – носії змісту, знаків, значень, які людина передає іншим людям; сила, швидкість, тривалість, точність, ритмічність, координація, почуття ритму, музикальність.

5. Індивідуальні (природні) анатомо-фізичні властивості і психофізіологічні особливості: статура (вага, зріст, пропорційність); лінії тіла (підйом стопи, структура колін і інше); крок (розтяжка); обертання (вестибулярний апарат); балон (Здатність зависати в повітрі) і висота стрибка; баланс (рівновагу).

Така структура найбільш точно, на наш погляд, виявляє всі грані необхідні для успішності в хореографічній діяльності, людей, які займаються хореографією і охоплює майже всі види і напрямки хореографічного мистецтва.

Творчі уміння є головними для всіх напрямків діяльності в хореографії.

Б. Теплов вказує, що крім успіху в діяльності, здатність визначає швидкість і легкість оволодіння діяльністю.

В. Дружинін, обговорюючи підхід Б. Теплового, зазначає, що чим більше розвинені у людини уміння, тим успішніше він виконує діяльність, швидше нею опановує, а процес оволодіння діяльністю і сама діяльність дається йому суб'єктивно легше, ніж навчання або робота в тій сфері, в якій він не має умінь [15, с. 14].

Але уміння формуються не у всякій діяльності. У роботах Г. Березова, Л. Богаткова, В. Верховинець, П.Коваль, А.Фоміна, А.Шевчук та ін. Доведено, що уміння можуть ефективно розвиватися в діяльності, рухомої цікавістю і схильністю на основі наявних задатків. Спеціальні уміння особливо ефективно формуються в процесі спеціальної діяльності. В нашому дослідженні такою діяльністю є заняття хореографією, танцем.

Танець - вид мистецтва, матеріалом якого є поза, жест, міміка, руху людського тіла, поетично осмислені, організовані в часі і просторі, що становлять єдину художню силу [4, с.25]. Танець тісно пов'язаний з музикою, разом з нею утворюючи музично-художній образ.

На основі всього вищесказаного спробуємо дати визначення поняття хореографічні уміння.

Отже, ми вважаємо, що хореографічні уміння - індивідуально-психологічні особливості особистості, до яких відноситься природна ритмічна чутливість, розвивається в процесі праці і соціального спілкування, суб'єктивне ставлення до музичним інтонацій, виражене у вигляді танцювального руху.

У своєму розвитку хореографічні уміння утворюють систему зі складними динамічними зв'язками між окремими здібностями. У структурі хореографічних здібностей можна також виділити загальні і

спеціальні уміння. До загальних умінь можна віднести рухову пам'ять і психомоторні здібності.

Рухова пам'ять (засвоєння знань, умінь і навичок) сприяє накопиченню вражень і досвіду, що істотно впливають на формування хореографічних здібностей, а також на психічну діяльність танцюриста.

Психомоторні здібності проявляються в можливості передати своє розуміння змісту музичного твору при його виконанні та виражаються в майстерності, віртуозності танцюриста.

До спеціальних хореографічних умінь можна віднести:

Творчі уміння - здатність до імпровізації, до втіленню музичного образу в танці[1, с.11].

В основі здатності до наслідування лежать задатки - типологічні властивості основних нервових процесів. Було доведено експериментально, що одним з них є висока рухливість нервових процесів, причому рухливість збудження поєднується з деякою інертністю гальмового процесу (з чим пов'язана стійке увагу, що забезпечує легкість освіти домінанти ролі).

Музично-ритмічне почуття - здатність сприймати, переживати, точно відтворювати і створювати нові ритмічні поєднання[17, с.56].

Репродуктивні здібності - здатність до оволодіння техніки того чи іншого танцювального стилю, пластики[9, с.76].

Загальні хореографічні уміння припускають розвиток образного мислення (що реалізується специфічно в почутті емпатії, емоційної збудливості, почутті ритму, безпосередності поведінки, сугестивності).

Спеціальні уміння тісно пов'язані з загальними, і в процесі свого розвитку накладають на них неповторний відбиток індивідуальності особистості.

Дошкільний вік , дає прекрасні можливості для розвитку здібностей до творчості. І від того, наскільки були використані ці можливості, багато в чому буде залежати творчий потенціал дорослої

людини. Розвиток творчої активності дітей дошкільного віку та її вплив на їх творче зростання проходить більш успішно, якщо діяльність педагога ґрунтується:

- на повазі і розумінні, вміння використовувати ігрову педагогічну технологію, як інструментарій розвитку творчої активності;
- умінні тонко і делікатно поводитися з дітьми, слідувати природі дитини, забезпечувати їх вільний розвиток;
- в заохоченні при розвитку здібностей бути самостійними, відповідальними людьми;
- у вихованні прагнення до свободи.

Підґрунтям побудови занять творчого типу лежить діалектичний взаємозалежність життя і мистецтва, мистецтва і життя. В основі уроків ритміки закладені принципи хореографії (Додаток Д).

Умови, що забезпечують ефективність розвитку творчої активності дошкільників :

- можливість оволодіння дошкільниками досвіду самостійної для них діяльності через використання тренінго-ігрового методу в навчальному процесі;
- створення збагаченої інформаційної та розважально-розвивального середовища;
- вибудовування освітнього процесу, як процесу взаємодії індивідуального, унікального вчителя і індивідуального, унікального учня;
- спільна діяльність педагога і учня, де особливу значення набуває світогляд і компетентність педагога в вихованні творчої особистості з урахуванням її індивідуальності.

Заняття танцями в закладі дошкільної освіти набувають особливої важливості тому, що в дошкільному віці дитина має досить великий потенціал у розвитку спеціальних здібностей до сприйняттю танцю і музики.

Додаткова освіта дітей - це вид освіти, спрямований на всебічне задоволення освітніх потреб людини в інтелектуальному, духовно-моральному, фізичному і професійному вдосконаленні.

При виявленні вікових особливостей дітей і фіксації певного періоду дитинства враховуються анатомічні показники, особливості протікання фізіологічних процесів, якісні зміни зростання, ступінь духовно-моральної зрілості. В сучасних умовах відзначаються явища прискореного фізичного розвитку дітей (акселерації); їх здатність витримувати значні фізичні, емоційно-психічні та інтелектуальні навантаження.

Хореографічні уміння - це своєрідне поєднання спеціальних здібностей, фізичних даних і психологічних особливостей індивіда, які забезпечують можливість успішності в хореографічній діяльності[30, с.65].

Отже, можемо зробити висновок, що залучення дітей до хореографічної діяльності надає формування умінь, які будуть корисні дітям на період їх життя.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИТМІКО- ХОРЕОГРАФІЧНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Сучасні підходи до розвитку хореографічних умінь дітей дошкільного віку

Для визначення теоретико-методологічного підґрунтя подальшого дослідження, були проаналізовані вже існуючі підходи до навчання хореографії. Ми визначили, що в педагогічній хореографії на сьогоднішній день сформувалося кілька підходів до розвитку хореографічних умінь, навичок, компетенцій: полікультурний, поліхудожній, типологічний і партисипативний. Необхідно розглянути кожен з них докладно.

Ідея полікультурної освіти, з точки зору видатних науковців, передбачає основу інтегрованого вивчення дисциплін на полікультурній основі і сприяє виробленню в учнів здатності працювати в полікультурному колективі.

Частина наукових досліджень (Б. Юсов, М. Мельников, Л.Ю. Нікітіна) присвячена взаємозв'язку соціальних, культурних, етнічних, національних, художніх складових нашої дійсності і їх впливу на духовно-моральне і естетичний розвиток людини.

Полікультурний підхід має істотні можливості і для нашого дослідження. Оскільки стосовно розвитку хореографічних умінь забезпечує створення виховує і формує середовища, виховання особистості з цінностями загальнолюдської, національної, індивідуальної культури, залучає дошкільнят в процес пізнання культури шляхом діалогового спілкування, співпраці та самореалізації сутнісних сил і здібностей особистості в її культурної ідентифікації.

Отже, зазначений підхід сприяє формуванню особистості не стільки як споживача різноманітних культур, скільки як особистості, що

розвивається, здатної конструктивно оцінювати ці культури і збагачувати їх власними досягненнями.

Поліхудожній підхід розроблений стосовно викладання дисциплін художнього та естетичного циклів, передбачає синтез мистецтва і освіти. проблему такої інтеграції вперше позначив Б.П. Юсов.

Поліхудожній підхід - це сукупність різних методів в педагогіці, який передбачає розвиток естетичних компетенцій за допомогою різноманітної художньої діяльності і використання різних видів мистецтва. При цьому учень повинен здійснювати ту або іншу діяльність, творчо перетворювати її внаслідок внутрішнього спонукання [35].

Центральне місце в розглянутому підході займає елемент уяви. Для володіння високим рівнем хореографічних здібностей важливо розвивати художньо-творчу уяву, фантазію, спираючись на особистий потенціал.

До числа найважливіших завдань навчання хореографії належить виховання духовної, моральної особистості, об'єднуючою в собі позитивний досвід людства з різних областей культури, науки, освіти, мистецтва.

Суттєве значення в даному підході надається художнім можливостям дошкільнят. В основі цього лежать уявлення про те, що кожна дитина спочатку може долучатися до різних видів художньої діяльності, так як має здатність до сприйняття різних видів мистецтва. Він сприймає світ в художніх образах, які виникають в його фантазіях і уяві.

Особливістю такого підходу є поліфонічне сприйняття і віддзеркалення явищ і художніх образів, уміння усвідомлювати і висловлювати дійсність різними художніми способами. Дана різноплановість має ряд істотних особливостей і педагогічних

передумов, що дозволяють розглядати її в якості перспективного підходу для розвитку хореографічних здібностей дошкільнят:

- навчання звернено до дитини як суб'єкту розвитку, він пропонує йому висловити в дії, русі будь-яке явище або подія різними художніми засобами;

- зв'язок з навколишнім світом, з реальним життям, з витоками буття і духовної діяльністю людини;

- дітям дошкільного віку видається можливість самого різноманітного вираження своїх уявлень про досліджуваному питанні;

- так, уявлення про будь-якому моральному понятті і оцінку свого або чужого вчинку діти можуть висловити в самих різних формах і образах, наприклад, дією (рухом, жестом, мімікою, танцем), відчуттям (захопленням, сумом, готовністю до дії), чином (Музичної та сценічної імпровізацією тощо;

Педагогічними механізмами поліхудожньої діяльності на навчальних заняттях хореографією є: образ - аналіз - дія.

Як образу виступають музика, життєві ситуації, природні явища, розповіді тощо, які допомагають зрозуміти суть досліджуваного предмета або явища. «Аналізом» в даному випадку виступають обговорення, міркування, інформація з тієї чи іншої проблеми. Під «Дією» розуміється відображення уявлень дітей за допомогою хореографічної, танцювальної діяльності.

Отже, поліхудожній підхід розглядається як активізує фактор, який базується на наступних компонентах: духовне сполучення і діяльнісна активність, живе творчість дітей, художня образність. Дані компоненти і доповнюють один одного.

Наступний підхід – типологічний, актуальність його застосування в дошкільній освіті зумовлена необхідністю індивідуального підходу до кожної дитини з огляду на різноманіття особистісних особливостей, що впливають на становлення його як особистості.

Даний підхід в навчанні хореографії спирається на традиції і досвід вітчизняної і зарубіжної педагогіки (М.А. Мельников, Д.А. Епштейн, В.П. Барабаш, Н.В. Литвинова, І.Е. Унт та ін.). В їх роботах закладені теоретичні основи диференціації освіти як визначального фактора його демократизації та гуманізації, і необхідної умови для розвитку особистості [26].

Виступаючи в якості основи диференціації навчання дошкільнят хореографії, типологічний підхід характеризується наступними ознаками: гуманність, облік індивідуальних особливостей дітей, розвиваючий характер, стимулюючий характер, індивідуальна робота з слабкими або з сильними дітьми, гнучкість і динамічність, систематичність і послідовність, двосторонній характер взаємодії. У додатку Ж подано характеристику перелічених хореографічних ознак типологічного підходу.

Таким чином, навчання дітей дошкільного віку хореографії, диференційоване на основі типологічного підходу, забезпечує активне залучення в навчальний процес кожної дитини, дозволяє реалізувати їм свій особистісний потенціал, незалежно від стартових характеристик, розвиває самостійність, вміння працювати в групі, що позначається на успішності становлення хореографічних умінь дошкільнят. Подібна диференціація виступає одним з умов і засобом індивідуалізації освітнього процесу.

Партисипативний підхід відноситься до методико-технологічних підходам. Даний підхід вперше розроблений Є.Ю. Нікітіною[22]. Партисипативний підхід до розвитку хореографічних здібностей старших дошкільнят означає залучення їх в творчий процес, безпосередню участь і самоорганізацію в придбанні хореографічних умінь, самоврядування в колективній діяльності, взаємодопомога.

За активністю впливу учасників освітнього процесу на прийнятті рішення в процесі розвитку хореографічних здібностей старших дошкільнят можна виділити наступні види:

- партисипативна;
- символічна участь (шляхом збору думок);
- повна участь (всі бажаючі беруть участь у процесі);
- диференційована участь (кожен бере участь у вирішенні значущих творчих проблем).

Ці види мають наступні характеристики:

- наявність єдиної особистісно орієнтованої мети діяльності;
- спеціальною організацією з поділом функцій і ролей між учасниками в залежності від їх компетентності, цілі, засобів і умов її досягнення;
- взаємозв'язок і взаємозалежність учасників в процесі і кінцевому результаті спільної діяльності;
- виникнення в процесі роботи між міжособистісних відносин, спочатку обумовлених змістом спільної діяльності.

Видатні науковці виділили чотири етапи, кожен з яких спрямований на досягнення конкретного результату в цілісному процесі розвитку хореографічних умінь у дітей дошкільного віку. Основними етапами є: подача освітньої інформації, організація самостійної роботи дітей, встановлення оперативного зворотного зв'язку, аналіз результатів поточного контролю та корекція розвитку хореографічних здібностей. Як відзначають автори, кожен з етапів спрямований на реалізацію процесу розвитку хореографічних здібностей дітей на основі відповідних форм, методів і засобів. Відсутність одного з етапів призводить до руйнування цілісності процесу і не дозволяє досягти підсумкового позитивного якісного результату - високого рівня розвитку хореографічних здібностей у старших дошкільників.

Суть першого етапу «подача освітньої інформації» полягає у встановленні прямого зв'язку в освітньому процесі між педагогом і дитиною. Даний етап визначає моменти, істотні і необхідні для досягнення мети розвитку хореографічних здібностей.

Організація самостійної роботи дітей старшого дошкільного віку відбувається при наявності певних умов, основним з яких є правильний розподіл освітнього часу дітей для розвитку хореографічних здібностей.

Встановлення оперативного зворотного зв'язку в освітньому процесі представляє третій етап розвитку хореографічних здібностей у старших дошкільників. подача освітньої інформації від педагога до дитини утворює прямий зв'язок в освітньому процесі. Отримання відомостей про якість засвоєння освітньої інформації, тобто зв'язок «дитина - педагог», утворює зворотний зв'язок в освітньому процесі. встановлення оперативної зворотного зв'язку забезпечує підвищення якості отримуваної освітньої інформації.

Аналіз результатів поточного контролю та корекція результатів розвитку хореографічних здібностей є останнім етапом.

На даному етапі вивчаються підсумки роботи з метою з'ясування основних причин труднощів в засвоєнні, визначення подальших дій педагога з урахуванням індивідуального підходу до кожної дитини старшого дошкільного віку. Корекція буде ефективною тільки в тому випадку, якщо вона може забезпечити своєчасне усунення прогалин в знаннях і уміннях дошкільнят.

Дані етапи визначають напрямок педагогічної діяльності, орієнтованої на співпрацю педагога і дитини.

Основними взаємопов'язаними функціями є: планування, мотивація, організація освітньої діяльності, контроль, корекція. Центральною при цьому є функція організації самостійної діяльності, що виявляється в системі обміну інформацією та особистісно-розвиваючої

взаємодії педагога і дошкільника, заснованої на принципах суб'єкт-суб'єктності і продуктивності.

Одним з ефективних способів активізації в процесі хореографічної освіти є використання ігор, спрямованих на формування співробітництва дитини з дорослим і на оволодіння способами засвоєння суспільного досвіду. До них можна віднести: спільні дії педагога і дитини, вживання виразних жестів, наслідування діям дорослого, дії по зразком.

Важливим для розвитку хореографічних здібностей у дітей є метод творчих завдань, який являє собою кооперативну діяльність для досягнення спільної мети при одночасному розподілі між дітьми функцій, ролей і обов'язків, а також метод взаємного навчання. Для його реалізації можливі індивідуалізовані форми (пари «дитина - дитина», «Дитина - педагог») і групові.

Таким чином, партисипативний підхід до процесу розвитку хореографічних умінь дітей с дошкільного віку означає:

- участь кожної дитини в рішенні проблем розвитку хореографічних здібностей;
- пошуки згоди між педагогом і учнем;
- спільне виявлення проблем і пошуки шляхів їх вирішення;
- можливість створити належні умови і механізм поліпшення співпраці між педагогом і дошкільням.

Отже, проаналізувавши підходи, які сформувались на сучасному етапі розвитку навчання хореографії, серед яких визначено такі: полікультурний, поліхудожній, типологічний і партисипативний. Ми можемо зробити висновок, що зазначені підходи відіграють важливу роль у формуванні хореографічних навичок у дітей дошкільного віку.

2.2. Методика визначення рівня сформованості хореографічних умінь у дітей дошкільного віку

В закладі дошкільної освіти дослідницька робота є головною для визначення ролі хореографії у розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Для дослідження даної діяльності, ми обрали діагностику хореографічних здібностей за методикою Е.П. Костіної [16].

Для визначення рівня сформованості хореографічних умінь у дітей старшого дошкільного віку доречним є використання комплексу діагностичних заходів, серед яких ми рекомендуємо використати:

1. Бесіда з батьками.
2. Бесіда з дітьми.
3. Діагностика хореографічних умінь дітей за методикою Е.Костіної [16].

Перед початком роботи серед батьків дітей, що займаються в танцювальному гуртку, провести опитування. Приклад питань викладений у **додатку 3** (кожну позитивну відповідь оцінювався в 1 бал).

Після опитування можна зробити певні висновки про те, чи у всіх дітей розвинена мотивація до занять танцями. Які діти відвідують секцію без задоволення, чи соромляться виконувати руху при сторонніх.

Після опитування батьків, вихователь/хореограф має провести опитування дітей (**Додаток К**).

Аналіз відповідей на питання допоможе вихователю краще орієнтуватися, щодо відношення дітей та батьків до занять з хореографії. Далі проводиться діагностика за методикою Е.П. Костіної. Обстеження дітей проходить на занятті, де проводиться спостереження за виконанням дітьми танцювальних елементів, музично-ритмічних вправ, манера і характер виконання рухів, емоційне сприйняття музичного супроводу, що буде враховано при визначенні рівеня здібностей кожної дитини. Спостереження проводиться протягом двох тижнів.

Рекомендована методика передбачає загальну систему оцінки хореографічних здібностей за 3-бальною шкалою:

3 бали - дитина виконує самостійно запропоновані завдання;

2 бали - дитина з допомогою дорослого виконує деякі запропоновані завдання;

1 бал - дитина не може виконати всі запропоновані завдання, допомога дорослого не приймає.

Високим результатом хореографічних здібностей дітей можна вважати середній бал від 2,3 до 3.

Середній рівень - від 1,5 до 2,2 бала.

Низький рівень - 1,4 бала і нижче.

За результатами діагностики визначається рівень сформованості хореографічних умінь у дітей старшого дошкільного віку й з'ясовується, кому потрібні індивідуальні заняття з хореографії.

Моніторинг розподіляється по оцінним таблицями (Додаток Л). Результати (високий, середній, низький) оцінюються за показниками якості сформованості хореографічних умінь:

1. Інтерес і потреба до сприйняття музики і рухів.
2. Інтерес і потреба до виконання музично-ритмічних рухів.
3. Наявність творчості у виконанні виразності фіксованих рухів ігор і танців.

Таким чином, високий рівень хореографічних здібностей можна характеризувати так: діти, які вміють виконувати знайомі танцювальні рухи, правильно виконують перестроювання на майданчику, діти правильно визначають характер музики, темп, ритм, вміють передавати в пластиці рухів музичний образ. Уміють складати нескладні танцювальні рухи. Вміють визначати вид танцю.

Середній рівень хореографічних здібностей мають діти, які визначають темп, ритм, характер музики, знають, але допускає помилки при визначенні жанрів музики, вміють передати в пластиці музичний

образ, виконують нескладні танцювальні рухи за участю дорослого. З невеликою допомогою дорослого визначають вид танцю.

Низький рівень хореографічних здібностей мають діти, які допускають помилки при виконанні танцювальних рухів, не знають і не вміють визначати темп, ритм, характер музики, не виконують самостійно танцювальні рухи, не вміють передавати музичний образ в пластиці, не вміють перебудовуватися на майданчику, не виконують правильно вправи з предметами.

Отже, результати бесіди з батьками та дітьми, результати діагностики сформованості хореографічних умінь доцільно використати під час створення тематичного плану занять в танцювальному гуртку та під час складання конспектів танцювальних занять, які хореограф складає з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей, сюжети занять сприяють емоційно-позитивному настрою дітей на заняття, активності, а також захоплено виконання дітьми фізичних вправ, розвитку уяви, самостійності, артистизму. Методика повинна мати художньо-естетичну спрямованість, сприяти розвитку смаку, хореографічних здібностей і схильність до різних видів мистецтва, творчого підходу, розвитку образного мислення, а так само на розвиток всебічної, гармонійної особистості.

2.3. Засоби хореографічного навчання дітей дошкільного віку

Виховання у дітей дошкільного віку хореографічних умінь здійснюється засобами, спрямованими на покращення пам'яті рухів, узгодження сприймання з практичними діями, розвиток образного мислення та репродуктивної уяви; змін у фізичному розвитку (розвиток кістково-м'язової системи та рухової функції, покращення показників рухових якостей (швидкості, гнучкості, спритності), збільшення темпів морф-функціонального розвитку, зростання фізичної працездатності); зростання інтересу до виконавських видів мистецтва; інтенсивний

розвиток музичного сприймання, музично-рухового виконавства та художньо-творчих здібностей [12, с. 27].

Керуючись рекомендаціями М. Габович [11], К. Василенко [8], О. Голдріч [14], М. Фокін [29] сформовано виражальні засоби для занять з хореографії. Під час організації та проведення хореографічних занять з дітьми дошкільного віку вихователь повинен використовувати такі засоби:

- рухи (класичного, народного і сучасного бального танцю)
- ритміка (вчить погоджувати свої рухи з музикою).
- пантоміма,
- танцювальні ігри та вправи.

Рух – це один з основних засобів хореографії і естетико-фізичного тренування людського тіла. Це поняття можна визначити як цілісність гармонійно і музично узгоджених, послідовно поєднаних елементів, позицій, положень рухів ніг, рук, голови, тулуба, а також міміку [13, с.87].

Класифікацію танцювальних рухів можна здійснювати на різних підставах, ураховуючи їх специфіку. Класифікацію рухів за видом хореографії вважають найбільш узагальненою та використовуються в закладах дошкільної освіти. Класифікація танцювальних рухів: побутові рухи; рухи класичного танцю; рухи українських народних танців; рухи бального танцю; рухи танців різних народів. Характеристика специфіки танцювальних рухів подано у **додатку М**.

У процесі занять музично-ритмічними рухами розвивається музичний слух, пам'ять, увагу; виховуються морально-вольові якості - точність, швидкість, цілеспрямованість, виражаються такими властивостями руху, як м'якість, пружність, енергійність, пластичність; вдосконалюється осанка дітей. При правильному відборі музично-ритмічного руху покращується кровообіг, дихальні процеси, розвивають мускулатуру.

За допомогою ритміки здійснюються наступні завдання:

- розвиток ритмічності руху,
- узгодженість руху дітей з характером музичного виробництва, засобів музичної виразності;
- навчання дітей танцювального руху через ігри
- розвиток художньо-творчих здібностей.

Сформувати ритмічні рухи у дітей дошкільного віку допоможуть такі ігри як «Увага! Музика!», «Тихі ворота», «Веселощі», «Гора-Яма» **(Додаток Н).**

Одним із важливих засобів хореографічного мистецтва є пантоміма, яка створюється за допомогою міміки, жестів, виразних рухів.

На заняттях з хореографії для дітей дошкільного віку, особливу увагу потрібно приділити розвитку міміки та жестів, адже пантоміма є видом хореографії. Для реалізації розвитку пантоміми, корисним буде проводити ігри з дітьми в закладі дошкільної освіти, такі як: «Вгадай що?», «Дзеркальні рухи» **(Додаток П).**

Танцювальні ігри слугують прекрасним засобом створення атмосфери радості, бодрості, задоволення. У грі діти легко застосовують і вдосконалюють багато умінь і життєво необхідні навички. Танцювальна гра з однієї сторони допомагає: зняти напругу, виплеснути енергію, переробити свою агресію та страх, визначити себе в пропонованих обставинах, пробудити позитивні емоції. З іншого боку, розвиває: комунікативні якості, прояв ініціатив, вміння логічно мислити, фантазію та уяву, творчі здібності. Такі ігри як «Танці на стільцях», «Зачаровані фігури», «Знайди друга», «Капелюх» **(Додаток Р).**

Проаналізувавши всі засоби, які нам пропонують автори різних видань, спрямованих на формування ритміко хореографічних вмінь у дітей дошкільного віку. Ми хочемо зробити висновок, що ритміка, пантоміма, гра, рух – це основні засоби на яких базується формування

хореографічної компетенції дітей у закладах дошкільної освіти. Запропоновані варіанти завдань оснований на визначених засобах та вважаємо, що їх використання позитивно відобразиться на формуванні ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

У ході реалізації мети дослідження, науково обґрунтувати особливості формування ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку, було зроблено такі висновки:

1. Розкрито теоретичні основи формування ритміко-хореографічних умінь у дітей дошкільного віку та з'ясовано, що в основу формування хореографічних умінь покладено розвиток у дітей дошкільного віку сприйняття музично-ритмічних образів й уміння відобразити їх у певному русі. Переміщаючись у просторі відповідно до характеру музичного твору, дитина здатна сприймати музику (музичну мелодію) в усіх тонкощах її виразних засобів. Таким чином, дитина може успішно набути певних навичок, що стануть їй доцільно корисними у майбутньому. Рухи зумовлені і пов'язані з музикою, певним музичним твором, завжди супроводжуються емоційним підйомом, тому вони благотворно впливають і на фізичний розвиток дітей.

Обґрунтовано, що варіативна лінія «Хореографія» була внесена нещодавно в Базовий компонент дошкільної освіти. Тому на сучасному етапі не всі програми, які створені для закладів дошкільної освіти, доповнили зміст своїх видань розділами спрямованими на хореографічну діяльність.

2. Проаналізовано сучасні підходи до розвитку хореографічних умінь дошкільнят, серед яких визначено такі: полікультурний, поліхудожній, типологічний і партисипативний. Визначено, що полікультурний підхід сприяє формуванню особистості не стільки як споживача різноманітних культур, скільки як особистості, що розвивається, здатної конструктивно оцінювати ці культури і збагачувати їх власними досягненнями. Поліхудожній підхід розглядається як активний фактор, який базується на наступних компонентах: духовне сполучення і діяльнісна активність, живе

творчість дітей, художня образність. Дані компоненти і доповнюють один одного. Типологічний підхід, забезпечує активне залучення в навчальний процес кожної дитини, дозволяє реалізувати їм свій особистісний потенціал, незалежно від стартових характеристик, розвиває самостійність, вміння працювати в групі, що позначається на успішності становлення хореографічних умінь дошкільнят. Партисипативний підхід у процесі розвитку хореографічних умінь дітей с дошкільного віку включає: участь кожної дитини в рішенні проблем розвитку хореографічних здібностей; пошуки згоди між педагогом і учнем; спільне виявлення проблем і пошуки шляхів їх вирішення; можливість створити належні умови і механізм поліпшення співпраці між педагогом і дошкільням.

3. Дібрано методика визначення рівня сформованості хореографічних умінь у дітей дошкільного віку та з'ясовано, що методика повинна мати художньо-естетичну спрямованість, визначати рівень розвитку смаку, хореографічних здібностей і схильності до різних видів мистецтва, творчого підходу, образного мислення, а так само на розвиток всебічної, гармонійної особистості.

4. Схарактеризовано засоби хореографічного навчання дітей дошкільного віку, а саме: рухи, ритміка, пантоміма, танцювальні ігри та вправи. Уточнено, що дані засоби – це фундамент, на якому базується формування хореографічної компетенції дітей у закладах дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипова І.М. Танцювальний гурток в клубі. К.: Мистецтво, 1964, 1972. 62 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. Практика управління дошкільним закладом. Січень, 2021. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>.
3. Барышникова Т. К. Азбука хореографии. М. : Айрис-Пресс, 2001. 272с.
4. Березова Г. Хореографічна робота з дошкільнятами. К. : Муз. Україна, 1989. 208 с.
5. Березова Г.О. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. К. : Муз. Україна, 1990. 256 с.
6. Бурля О. А. Хореографічне мистецтво як специфічна складова навчального процесу. *Дошкільне виховання*. 2001. № 3. С. 60-63.
7. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю. К. : Мистецтво, 1996. 494 с.
8. Василенко К. Ю. Український танець. К. : ІПК ПК, 1997. 282 с.
9. Васильєва О., Поклад І. Розвиток творчої особистості дитини в хореографічній діяльності. *Мистецтво та освіта*. 2002. № 2 (24). С. 42–43.
10. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.
11. Габович М. Душой исполненный полет. М.: Молодая гвардия, 1996. 176 с.
12. Гамезо М.В. Старший дошкільник і молодший школяр: психодіагностика і корекція розвитку. В.: Модек, 1998. 256 с.
13. Годовський В.М. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом. Рівне: РДГУ, 2000. 76 с.
14. Голдрич О. Хореографія : навч. посіб. Л. : Край, 2003. 158 с.

15. Дружинин В.Н. Психология общих способностей : 3-е изд. СПб.: Питер, 2008. 358 с.
16. Костина, Э. П. Креативная педагогическая технология музыкального образования дошкольников. Н. Новгород : НИРО, 2011. 417 с.
17. Кульчицька О.І. Хореографічна обдарованість. *Мистецтво та освіта*. 2001. № 4. С. 42-46.
18. Мартиненко О.В. Методика хореографічної роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, ЛТД“, 2008. 156 с.
19. Мартиненко О.В. Характеристика основних структурних компонентів танцювальної діяльності дітей дошкільного віку. URL: <http://vuzlib.com/content/view/384/84/> (дата звернення: 29.09.2020).
20. Мартыненко Е.В. Педагогические условия формирования хореографических умений детей 5-6 летнего возраста в дошкольных учреждениях: Автореф. дис... к. пед. наук: 13.00.08. Бердянск, 2005. 24 с.
21. Науменко С.І. Психологія музичності та її формування у молодших школярів. К.: КДПІ, 1993. 160 с.
22. Никитина Е. Ю. Теоретико-методологические подходы к проблеме подготовки будущего учителя в области управления дифференциацией образования. Челябинск : ЧГПУ, 2000. 101 с.
23. Освітня програма для дітей від двох до семи років «Дитина». / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт.кол. Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білоskalенко. К: Київ.ун-т ім. Б.Грінчека, 2020. 304 с.
24. Поклад І. М. Розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку. К.: Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2006. 239 с.
25. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.

26. Рішення про схвалення нової редакції Базового компонента дошкільної освіти. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_5-2736-12#n39
27. Сосина В. Ю. Хореография в гимнастике. М.: Олимпийская литература, 2009. 136 с.
28. Старовойтенко Е.Б. Культурная психология личности: монография. М.: Академический проект; Гаудеамус, 2007. 310 с.
29. Фокин М. М. Против течения. М. – Л. : Искусство, 1962. 638 с.
30. Фриз П. І. Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини: дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.01; Київська держ. академія керівних кадрів культури і мистецтв. К., 2007. 181 с.
31. Харченко І. Педагогічні аспекти виховання особистості дитини дошкільного віку засобами хореографічного мистецтва. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Випуск 37. 2011. С. 216-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_37_33 (дата звернення: 29.09.2020)
32. Чурпіта Т.М. Соціально-педагогічні проблеми розвитку творчої уяви молодших школярів засобами хореографічного мистецтва (на матеріалі використання казок): Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Київ, 1998. 20 с.
33. Шевчук А. Дитяча хореографія: програма та навчально-методичне забезпечення хореографічної діяльності дітей від 3 до 7 років: навчально-методичний посібник. Київ : Шкільний світ, 2008. 128с.
34. Шевчук А.С. Дитячі танцювальні заняття і розваги. *Дитячий садок* . Мистецтво. 2012. №1(21). 20 с.
35. Юсов Б.П. Взаимосвязь культурогенных факторов в формировании современного художественного мышления учителя образовательной области «Искусство». М. : Компания Спутник+, 2004. 253 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зміст варіативної складової освітньої лінії «Хореографія» для дітей 4-5 років за програмою «Дитина»

ХОРЕОГРАФІЯ

4-5 років

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

- Розвивати уміння дітей розуміти зміст творів музичного мистецтва, уважно слухати музику та координувати рухи відповідно неї.
- Формувати навички ритмічного руху залежно від характеру музики.
- Удосконалювати танцювальні рухи: прямий галоп, «пружинка», кружляння по одному та в парах.
- Навчати рухатися у парах по колу в танцях та хороводах, ставити ногу на носок та п'ятку, ритмічно плескати в долоні, виконувати найпростіші перебудови (з кола врозтіч та назад) та підскоки.
- Продовжувати удосконалювати навички основних рухів: ходьби (урочистої, спокійної, таємничої) та бігу (легкого, стрімкого).
- Формувати у дітей початкові знання з елементарних основних понять музичної грамоти: «мелодія», «мотив», «фраза», «пауза», «темп» (швидкий, помірний, повільний).
- Вчити розпізнавати вступ та закінчення музичного супроводу, а також розвивати уміння щодо його відображення в рухливій діяльності.
- Вміти виділяти основні динамічні відтінки (голосно, тихо) музичного супроводу та характеристики музичного твору.
- Виховувати повагу та любов до естетичного забарвлення хореографічного мистецтва.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Метою програми є сприяння естетичному вихованню та фізичному розвитку дітей середнього дошкільного віку, надання їм початкової хореографічної підготовки, виявлення схильностей та задоволення потреб у руховій активності, розвиток почуття ритму, танцювальної виразності, координації рухів та на цій основі виховання художнього смаку, уміння повноцінно сприймати мистецтво танцю.

Враховуючи поставлену мету та завдання програми, на початковому етапі навчання необхідно сприяти музично-ритмічному вихованню дітей середнього дошкільного віку, яке має складатися із засвоєння теоретичних понять та їх практичного застосування у розминках для тіла та ритмічного сприймання нескладних хореографічних рисунків на слух, що включає безперервний процес проходження трьох етапів засвоєння ритмічних рухів.

I етап — набуття навичок рухів посередині зали.

Основні позиції	На початку навчального року	На кінець навчального року
Позиції рук (п.р.)	підготовка, I, III	II — руки на поясі, за край спіднички
Позиція ніг (п.н.)	VI, I, III	II; уклін у VI п.н., пізніше в I п.н.

Розвинути основні ритмічні рухи у дітей можна за допомогою застосування таких вправ:

- для розвитку м'язів шиї (нахили, повороти з поступовим перекастом голови в різних напрямках);
- на розвиток плечового поясу (піднімання, опускання, розгортання);
- на розвиток рівноваги (почергові піднімання ніг);
- висування ноги по підлозі вперед з I позиції "battements tendus" (батман тандю) як підготовка до кроків;
- напіаприсідання на двох ногах, не відводячи п'ятки від підлоги "demi plié" (демі пліе) у VI та I позиціях («пружинка»);
- переведення ноги вперед, з підніманням коліна на 90° "passe retiré" (пассе ретіре) з VI позиції («чапля»);
- піднімання на півпальцях з VI, I, III позицій "relevé" (релеве);
- перегинання тулуба, нахили вперед та вбік.

Під час виконання основних вправ необхідно акцентувати увагу дітей середнього дошкільного віку на плавних рухах руками: спочатку підготовчі переведення рук по позиціях, пізніше — I позиція "port de bras" (пор де бра); на підготовчому русі для переходу з однієї ноги на іншу "pas de gage" (па де гаже).

II етап — сприяти засвоєнню дошкільниками колективно-порядкових вправ.

Знайти з поняттями *лінія, інтервал, коло, колона*, а з II півріччя — з поняттям *діагональ*.

Формування навичок марширування:

- крокування по одному, по колу, в діагоналях (з носка, на півпальцях, крокування з високим підніманням коліна);
- фігурне марширування (розходження праворуч, ліворуч, з'єднання у пари).
- перешиковування у пари, в коло, вільне розташування у просторі.

III етап — розвиток музично-слухового сприймання. На цьому етапі необхідно спрямовувати увагу дітей на вслуховування у музичний супровід, а також вчити дошкільників плескати руками нескладні ритмічні малюнки на слух та почергово з притупуванням (самостійно або разом з педагогом).

Вчити дошкільників починати та закінчувати рухи разом з музикою, а також узгоджувати їх відповідно до характеру та темпу музики через застосування дидактичних вправ на розвиток уваги.

У процесі музично-ритмічної діяльності доцільно застосовувати **допоміжні гімнастичні вправи** — "par-terre" (хореографія на підлозі). Під час виконання цих вправ знайомити дітей з основними законами правильного дихання та формувати навички основних рухів партерної гімнастики, що надають тілу легкості, гнучкості, а також зміцнюють м'язи.

Використовувати на заняттях вправи для підйому ніг: натягувати ноги до самих кінчиків пальців ступні і виводити їх у положення на п'ятки (ноги паралельно), розкривати ступні ніг з природної VI позиції у I, потім знову у природну позицію VI (у зворотному порядку, сидячи або лежачи на спині, руки заведені під голову або вбік на підлозі), коло-обертальні рухи стопами разом та по черзі.

Для координації в хореографічних рухах доцільно використовувати такі гімнастичні вправи:

- пасе (ковзний рух ногою по підлозі), почергово кожною ногою, з VI п.н., сидячи або лежачи на спині; ноги, витягнуті в колінах та підйомі, тримати паралельно; виконується рух почергово однією або двома ногами;
- піднімання вгору правої та лівої ноги почергово та обох ніг разом;
- «Метелик» — вправа на розвиток виворотності в паху; обидві ноги розгорнуті в боки, сидячи прямо;
- «Метелик збирає мед-нектар» — вправа на розвиток виворотності в паху; обидві ноги розгорнуті, сидячи прямо, нахилити тулуб вперед;
- «Бутерброд», або «Складка» — вправа на гнучкість і розвиток м'язів спини і колінних зв'язок; нахили корпусу вперед до підлоги;

— «Лялька» — вправа на гнучкість, розвиток і розтяжку м'язів ніг; нахили вперед та до розгорнутих в боки ніг;

— «Велосипед» — вправа для розвитку черевного пресу з елементами початкових знань про темп музики (швидкість руху варіюється концертмейстером); робота ніг імітує рух під час їзди на велосипеді (виконується лежачи на спині);

— «Ножиці» — вправа для розвитку м'язів пресу (виконується лежачи на спині);

— «Змія» — вправа на гнучкість і розвиток м'язів спини та пресу; виконується рух, лежачи на животі, ноги прями;

— «Змія згинає хвостик», або «Кільце» — вправа на гнучкість; виконувати рух лежачи на животі; одночасно піднімаючи корпус на витягнутих руках і згинаючи ноги в колінах, намагатися дотягнутися до голови ступнями ніг;

— «Човник», або «Дельфін» — вправа на гнучкість і розвиток м'язів спини та преса; виконується рух, розгойдуючись вперед-назад, лежачи на животі, ноги прями, поперемінно піднімаючи корпус з витягнутими руками вперед і обома витягнутими ногами догори;

— «Літак» — вправа на гнучкість і закріплення м'язів спини та преса; виконується лежачи на животі, ноги прями, одночасно піднімаючи корпус, розкриваючи дві руки вбік та дві ноги догори;

— «Човен», або «Кошик» — вправа на гнучкість і розвиток м'язів спини та преса; виконується рух лежачи на животі, трохи розгойдуючись вперед-назад, тримаючи обома руками ноги за щиколотки, піднімаючи корпус та ноги догори;

— розтяжки, шпагати.

Музично-рухові та рольові ігри. Пропонувати дітям ритмічні вправи, музичні ігри, музичні завдання на слухання та аналіз різноманітної музики, для розвитку музичальності. Формувати музичне сприймання (передавати музичний образ через рух, характер образу має підказувати музика). Ознайомити з поняттями «образ» та «сюжет»; навчити імітувати пластику тварин і птахів; вправляти дітей у розвитку координації рухів за допомогою відповідних вправ, зокрема вправи «Сходишки». Формувати уявлення про виражальні засоби музики, розвивати почуття ритму та елементарні акторські здібності.

Оволодіваючи навчально-тренувальними вправами, діти середнього віку вчаться створювати та передавати образи в етюдах. При виконанні етюдів важливо надавати творчу самостійність, заохочувати дитячу фантазію, що сприяє розвитку артистичності юних виконавців.

Вчити відтворювати динамічні відтінки твору "forte" та "piano" (голосно і тихо). Застосовувати вправи на формування активного сприймання музики, використовуючи різні темпи (швидкий, помірний, повільний), розвивати уяву, ініціативу, фантазію. Формувати уміння втілювати художній образ у рухливих рольових іграх, імітувати сезонні розваги. Ознайомлювати з рухами, що відтворюють уявні предмети та дії з ними (наприклад: м'яч, палиця, сніжки), вправами-іграми на розвиток уваги («Ліліпути — велетні»).

Запроваджувати вправи із використанням національного фольклору, які складаються з танцювальних елементів та рухів українського народного танцю: підготовче положення — I, III позиції в українському народному танці; положення рук — за край спіднички (для дівчаток), на поясі (для хлопчиків); тримаючись за одну руку, вільна рука на поясі, «човник» (у парі) та "port de bras" (пор де бра).

Вправляти дітей у танцювальних елементах, нескладних сюжетних постановках, в яких діти навчаються яскраво відтворювати фольклорні особливості та національний колорит: танцювальний крок з носка "ra marche" (па марше), крок на півпальцях, крок на п'ятах; крок з високим підніманням колін (марш), потрійний крок в VI п.н.; підскоки на місці з виведенням колін високо вперед (поперемінно), підскоки з просуванням вперед; легкий танцювальний крок-біг на півпальцях; винесення ноги на носок та п'ятку вперед і вбік; гуцульський дрібний хід «Тропіточок» (на місці, з просуванням); "pas gallop" (боковий); притупування однією ногою, двома ногами, потрійний притуп; плескання у долоні в певних ритмічних малюнках; присядка у I п.н. (для хлопців) типу «м'ячик» і «жабка», присядки-пружинки; повороти навколо себе на півпальцях та стрибки на двох ногах "zote" (cote) у VI позиції.

Музично-ритмічна діяльність матиме значно більшу результативність в умовах двостороннього навчального процесу батьків та педагогів.

Основні закономірності навчально-виховної роботи в сім'ї:

- підтримувати інтерес дітей до музично-рухової діяльності;
- частіше створювати ситуації для танцювальних імпровізацій дітей середнього дошкільного віку;
- використовувати музику при виконанні фізичних вправ (ранкова гімнастика, лікувальна фізкультура);
- при обговоренні балету, танців, побачених у фільмі в кінотеатрі, на спектаклі в театрі, на концерті, звертати увагу дітей на красу рухів, можливості мови жесту, міміки, пози.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Діти мають набути навички:	Діти мають знати:	Діти мають уміти:
<ul style="list-style-type: none"> • виконання музично-ритмічних вправ під музику; • виконання вправ партерної гімнастики; • виконання основних танцювальних кроків; • виконання танцювальних рухів; • виконання музичних ігор; • виконання рольових етюдів, заснованих на попередньо вивченому матеріалі 	<ul style="list-style-type: none"> • основні танцювальні елементи; • назви вправ партерної гімнастики; • позиції ніг: I виворітну та VI пряму; • позиції рук: I та III, підготовче положення рук; • поняття: «коло», «колона», «лінія», «діагональ», «інтервал», «темп», «динамічні відтінки», «образ», «сюжет», «музична фраза»; • правила виконання ритмічно-рухових вправ та вправ на підлозі 	<ul style="list-style-type: none"> • ритмічно ходити, легко бігати; • марширувати, розходитись у різні напрямки, виконувати повороти праворуч, ліворуч; • виконувати основні танцювальні кроки та рухи; • виконувати музично-ритмічні вправи під музику; • змінювати рухи відповідно до характеру музики; • виконувати вправи партерної гімнастики; • передавати рухами та мімікою різноманітні за характером музичні образи; • виконувати ігрові етюди, засновані на попередньо вивченому матеріалі

Показники успішного музично-естетичного розвитку дитини:

- з добрим настроєм іде на заняття, вільно взаємодіє з дітьми і дорослими у процесі музичної діяльності;
- радіє музиці, емоційно переживає і цілісно сприймає музику;
- отримує задоволення від музичних рухів (основних, образно-ігрових, танцювальних), підспівування, імітування;
- відтворює в русі загальний характер музики, відгукується на темпові та динамічні контрасти, невимушено поводить у музично-руховій грі, танці;
- без напруги ритмічно виконує рухи;
- співпрацює з дорослими та дітьми заради музичних дій, у повсякденні, під час занять, розваг, свят виявляє доброзичливу й домірну особисту активність у спільних діях.

Орієнтовний репертуар:

— *хороводи, інсценування:* «Не сваріться», «Глиньте всі», муз. і сл. В. Верховинця; «У садочок...», «Про чемного Михася (Марійку)», муз. Г. Терлецького, сл. Я. Кузьмова; «Дибби-диби», «Равлику-Павлику», «Гоп-гоп», «Печу, печу хлібчик», муз. В. Верховинця, сл. народні; «Котилася тарілочка», укр. нар. пісня; «Ну ж бо, зайчику, танцюй», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної; «Котик волохатий», «Люлю, люлешку», «Ходить кіт по горі», укр. коліскові; «Іди, іди, дощику», укр. нар. пісня; «Я — коза», муз. М. Лисенка з опери «Коза-дереза», сл. народні; «Цвінь-цвірінь», муз. О. Злотника, сл. Л. Ямкового;

— *рухливі забави:* «Мир миром», укр. нар. мирилка, обр. Я. Степового; «Ладки, ладки», муз. В. Верховинця, сл. народні; «Катерина і Василь», укр. нар. хода-співанка; «Ляльки танцюють», на мел. укр. нар. пісні «По дорозі жук, жук», обр. В. Зентарського; «Одна ніжка тупоче», укр. нар. забавлянка; «Дудочка», «М'ячі», «Кішечка», «Погладь пташку», муз. Т. Ломової; «Легко бігаємо», муз. М. Любарського; «Дощик», «На конячці», муз. О. Гречанинова; «Кроки в казку», муз. Д. Шостаковича; «Сумна казка», «Рухатись і відпочивати», муз. Я. Степового; «Весела хода», на муз. Г. Свиридова «Веселий марш»; «Пройдемо у ворітця», муз. Е. Парлова, Т. Ломової; «Плескаємо-тупаємо», на укр. нар. мел., обр. Я. Степового; «Граємось із брязкальцями», муз. А. Козакевича; «Бавимось із дзвониками», муз. З. Хорошко; «Зробимо коло», муз. В. Верховинця, сл. народні;

— *ігри:* «Розважаємось із сопілочкою», за укр. нар. піснями «Я маленька дівонька», «Я маленький хлопчик»; «Гра з лялькою», муз. Ю. Шишаківа; «Труби, Грицю, в рукавицю», муз. В. Верховинця, сл. народні; «Збираємо гриби», муз. Т. Шутенко; «Зайці і ведмідь», муз. Т. Попатенко; «Прогулянка і дощик», муз. А. Філіпенка; «Горобці та автомобіль», муз. Г. Фріда, М. Раухвергера; «Ведмедик і лісові звірята», муз. і сл. В. Верховинця; «Горобчик», на укр. нар. пісню «Не шугай, горобей»; «Кішка і кошенята», муз. М. Раухвергера; «Злови в коло», муз. Б. Гундера, сл. В. Антонової; «Карусель», на рос. нар. мел. «Камаринська», обр. Т. Ломової; «Гра з брязкальцями», на муз. М. Римського-Корсакова з опери «Ніч перед Різдом»; «Зайчик-пострибайчик», на укр. нар. пісню «Засмучений зайчик»;

— *танці:* «Веселий танок», на укр. нар. мел. «Гречаники»; гра-танок «Мир миром», на укр. нар. пісню: «Танець з ляльками», на укр. нар. мел., обр. Т. Шутенко; «Таночок зайчика», на муз. В. Барвінського «Зайчик»; «Туп-туп веселенько», укр. нар. мел., обр. М. Різоль; «Стукалка», укр. нар. мел., обр. М. Метлова; «Танець із листочками», на муз. К. Стеценка; «Гопачок», укр. нар. мел., обр. М. Раухвергера;

Зміст варіативної складової освітньої лінії «Хореографія» для дітей 3-7 років за програмою «Дитяча хореографія»

1.2. Зміст хореографічної діяльності дітей від 3-х до 7-ми років

Зміст хореографічної діяльності дітей дошкільного віку становить: діяльність сприймання і ознайомлення з особливостями музично-хореографічного мистецтва, зі спеціальною «мовою» музично-рухового образу; дитяча художньо-практична діяльність у двох її проявах – музично-хореографічного виконавства і виконавської музично-хореографічної творчості.

Зміст і структура хореографічної діяльності відповідають віковим особливостям розвитку дошкільників, провідній ігровій діяльності дітей та історичній логіці розвитку хореографічного мистецтва.

Педагог обирає із запропонованого орієнтовного репертуару тематику і обсяг творів на власний розсуд, але з урахуванням інтересів, реальних можливостей, потреб розвитку дітей і вимог освітньо-виховного процесу. Це стосується всіх змістових ліній програми та вікових груп дітей.

1.2.1. Зміст хореографічної діяльності дітей від 3-х до 4-х років (перший рік навчання)

Діти здатні набути елементарного досвіду сприймання танцювальних рухів, образів, способів їх виконання, досвіду художньо-практичної діяльності танцювального виконавства та дитячої виконавської творчості у співпраці з педагогом і один з одним, переймаючи від дорослого його хореографічний досвід і перетворюючи його на власний.

*Т*асмниці Терпсіхори

Разом відкриваємо тасмниці Терпсіхори, навчаючи дітей відповідно до вікових можливостей сприймати і виконувати окремі рухи, комплекси рухів, музично-рухові забави як елементарні й посилені тренувально-виховні вправи для розвитку загальної музикальності, танцювальності, для переживання радісних емоцій і відкриттів своїх музично-рухових можливостей.

• Хореографічна абетка

Діти можуть навчитися елементарних естетично-виразних положень тулуба, ніг, рук, культури музичного виконання найпростіших рухів:

– ставати і зберігати під час виконання рухів, забав, таночків основне положення (п'яти і носки разом або носки ніг вільно, ледь розведені, коліна ніг випрямлені, спина рівна, голова у вертикальному положенні або підборіддя ледь підведене);

– тримати руки вільно опущеними вздовж тулуба, переводити їх уперед, угору, розводити у сторони відповідно до зміни музичних фраз, зберігаючи основне положення;

– змінювати основні танцювальні положення ніг (танцювальне положення – стопи разом; перша позиція – п'яти разом, носки ніг ледь розведені; друга позиція – стопи з шостої позиції переводять на відстань ступні одна від одної, п'яти на одній лінії);

– виконувати нахили і повороти голови в характері музики, щоразу чітко фіксуючи вихідне положення;

– підтримувати спідничку з обох боків пальцями рук, ставити руки на талію, закладати розпрямлені долоньки за спину тощо;

– запрошувати до танцю, чемно нахиляючи голову або привітно спрямовуючи руки одне до одного;

– дякувати за танець, вдячно нахиляючи голову;

– з'єднувати руки вниз з партнером у парі, ставши поруч або обличчям одне до одного;

– сприймати, розуміти і наслідувати виразну міміку педагога, яка відповідає характеру музики, танцювальному образу, сприяє спілкуванню дітей між собою та між педагогом і дитиною.

• Музично-рухові забави

Діти можуть навчитися виконувати привабливі для їхнього віку забави, в яких поєднуються образні, музично-ритмічні, рухові, просторово-координаційні, віршовані компоненти:

– ритмічно ходити із природною координацією рук у помірному темпі (відповідає середньому темпу звичайної ходьби дитини і ритму биття серця дитини сангвініка), у спокійному, веселому та бадьорому характері маршової й танцювальної музики, уявляючи себе певним казковим персонажем, тощо;

– ритмічно рухатися ходьбою або бігом відповідно до характеру музики і пропонованого образу, виконуючи конкретне завдання на елементарну взаємодію та на орієнтування у просторі зали (рух у довільному напрямку, до педагога, одне за одним, у парах, по велико-

му колу «ланцюжком» то в один, то інший бік, по маленьких колах, у ворітця тощо);

– змінювати характер руху, танцювального образу згідно з певними змінами у музиці.

Дитяча образно-ігрова веселка

Діти набувають досвіду елементарного дитячого танцювального виконавства і творчості – виконання, варіювання образно-ігрових, виражальних, асоціативних, дієвих рухів, а також забав, танців на їх основі, яким дитина радіє наче веселці.

• **Дитячі образно-ігрові рухи**

Діти можуть навчитися таких музично-рухових навичок:

– рівномірно плескати у долоньки, передаючи радісний настрій, радіючи веселій музиці, рухам іншої дитини або лялечки, що танцює;

– рівномірно калатати брязкальцем, кружляти з ним тощо;

– легко вертїти кистями рук («веселі ручки») перед собою на рівні очей, звеселяючи себе та інших;

– гойдати лялечку в руках, переносючи вагу тіла з однієї ноги на другу, діючи як дорослий;

– ворушити кистями рук наче листочками, які тріпочуть на вітрі;

– у характері музики й образу рухати руками ліворуч – праворуч, уперед – за себе, вгору – вниз (рухи обома руками в одному напрямку – односпрямовані), тримаючи в долоньках листочки, срібний дощик, квіточки тощо;

– під час танцювальної ситуації виражати емоції, почуття одне до одного ритмізованими жестами заохочування по плечу, пестування лялечки, картання вказівним пальчиком (на зразок «не пустуй»), примирення-обнімання або примирення зчепленими мізинчиками тощо;

– передавати образ, діючи за асоціацією, наслідуючи найпростіші типові рухи (наче м'ячик пружинити і підскакувати; як пташка уривчасто й легко помахувати руками-крилами; наче зайчик, зробивши вушка або лапки, стрибати і присідати навпочіпки; як ведмедик вайлувато рухатися, пластично перебирати руками-лапами);

– виконувати легкий біг за асоціацією зі струмочком, листячком, сніжинкою, пушинкою кульбабки, що летить і кружляє (обирати напрямок вільно або за конкретною пропозицією педагога) тощо.

• **Дитяче образно-ігрове виконавство і творчість**

Педагог навчає дитячого образно-ігрового репертуару. За потреби він розробляє подібні забави, таночки, орієнтуючись на основні сфери життєдіяльності дітей (навколишній світ, гра, природа, люди, дитина), їхні інтереси, досвід, а також збагачує репертуар сюжетних танців залежно від ініціатив дітей.

Діти здатні до елементарної імпровізації, діючи одночасно з педагогом і співпрацюючи з ним.

Таблиця 1

Орієнтовний дитячий образно-ігровий репертуар

<i>Музично-рухові забави</i>	<i>Танці</i>	<i>Елементарні імпровізовані таночки</i>
<ul style="list-style-type: none"> • «Веселимося з лялечкою»; • «Передай вітання іншому» (1-й варіант вправи); • «Хвиля дружби» (1-й варіант); • «Разом пострибаємо»; • «Веселі ноженята»; • «Хвиля вітань»; • «Хвиля подяки» (1-й варіант); • «Легідна музика – легідні рухи»; • «Потанцюй у веселому настрої»; • «Пострибаємо як м'ячки»; • «Спробуй повтори»; • «Зачароване коло Терпсіхори» (2-й варіант); • «Веселий передзвін»; • «У ведмедиків легідний настрої»; • «Не пугуй» 	<ul style="list-style-type: none"> • «Розважаємо лялечку»; • «Таночок з улюбленою іграшкою»; • «Зайчики-ласунчики»; • «Зайці на галявині»; • «Таночок з листочками»; • «Таночок з брязкальцями»; • «Вітерець і сніжиночки»; • «Погодуємо синичок»; • «Таночок з квітами» 	<ul style="list-style-type: none"> • «Таночок з лялечкою»; • «Порадуємо одне одного веселим таночком»; • «Покружляємо у хороводі сніжинок»; • «Весняні струмочки»; • «Вітерець і кульбабка»

Українські музично-хореографічні традиції

Залучаємо дітей до українських хореографічних традицій через сприймання народної музики, навчання виконання елементарних українських рухів, хороводів, танців, залучення до імпровізації.

• Скарбниця українських традиційних рухів

Діти здатні навчитися виконувати такі рухи:

- вітати одне одного щиросердно і стримано українським поклоном, прикладаючи руку до серця;
- тримати руки в положенні «руки в боки» наче вправний козачок або гарненька дівчинка-україночка;
- розводити руки в сторони з положення «руки внизу» і «руки на талії» відповідно до характеру музики;
- ритмічно (рівномірно) бити в бубон долонькою, струшувати ним;
- ритмічно з боку на бік нахилити голову, уявляючи, що на ній віночок або смушева шапка, милуватися одне одним;
- просуватися рівномірною ходою (на кожную чверть) або бігом (на кожную вісімку) в характері танцювальної музики і в певному напрямку – довільному (урозтіч, зграйкою), конкретизованому (по колу – взявшись за руки, по одному, в парах тощо);
- виставляти ногу на п'яту вільно вперед – убік, виводячи руки у напрямку ноги;
- пружинити на кожную чверть такту (ноги у вільному або першому прямому положенні), тримаючи руки вільно або в одному з танцювальних положень чи з'єднаними з партнером у парі тощо;
- дріботіти, виконуючи дрібушечку в помірному темпі на кожную вісімку або у швидкому – на кожную чверть;
- притупувати ногою (правою або лівою) на кожную чверть чи половину такту, узгоджувати притупи з оплесками або з одночасним відбиванням ритму притупів у бубон;
- кружляти легким бігом навколо себе то в один, то в інший бік;
- збиратися докупи, звужуючи коло й утворюючи маленький обруч, та вільно розбігатися з кола (обруч став великий або лопнув обруч);
- просуватися «ланцюжком» по колу, у ворітця, «змійкою» тощо.

- **Дитяче українське традиційне танцювальне виконавство**
Елементарний танцювальний репертуар українських музично-хореографічних традицій стає доступним для опанування дітьми через наслідування (не копіювання) дій дорослого.

Таблиця 2

**Орієнтовний дитячий репертуар
українських хореографічних традицій**

<i>Музично-рухові забави</i>	<i>Ігри</i>	<i>Танці</i>	<i>Хороводи</i>
<ul style="list-style-type: none"> • «Весело у колі»; • «Ладки, ладки»; • «Поберемося у пари»; • «Бавимось у гайочку»; • «Весела хода» 	<ul style="list-style-type: none"> • «Граємо із сонілочкою»; • «Козаки на марші»; • «Міцні ланцюжки» 	<ul style="list-style-type: none"> • «Гарний гопачок»; • «Тупай веселенько»; • «Помиримось і подружимося»; • «Маленькі козачки» 	<ul style="list-style-type: none"> • «По гриби підемо»; • «Ой у полі житто»

- **Дитяча творчість за українськими музично-хореографічними традиціями**

Діти здатні за прикладом педагога і разом з ним виявляти елементарну творчість в українських хороводах і танцях, орієнтуючись на пропозицію дорослого і співпрацю з ним.

Типи завдань для стимуляції, прояву та розвитку дитячої творчості різні: заохочувати прояви індивідуальної емоційно-пластичної виразності, інтерпретації знайомого руху в забавах, іграх, хороводах, таночках; пропонувати комбінувати знайомі рухи у новій послідовності в характері танцювальної музики; підтримувати бажання вільно змінювати знайомий танок, давати змогу реалізовувати власну вигадку; викликати прагнення створювати новий танок з одного-двох рухів; проявляти інтерес до дитячих ініціатив, до щонайменшого варіювання елементів руху тощо.

Таблиця 3

**Орієнтовні завдання
з розвитку дитячої творчості на основі традицій**

<i>Інтерпретація руху</i>	<i>Комбінування рухів</i>	<i>Імпровізація фігури танцю</i>	<i>Імпровізація таночка</i>
<ul style="list-style-type: none"> • індивідуальна емоційно-пластична виразність; • інтерпретація знайомого руху в розученій забаві, грі, хороводі, таночку 	<ul style="list-style-type: none"> • нове комбінування знайомих рухів у характері хороводної музики, маршу, гопачка, козачка, польки 	<ul style="list-style-type: none"> • імпровізація у знайомому танці на одну з музичних частин 	<ul style="list-style-type: none"> • імпровізація на зразок танця: «Завзяті поженята», «Потанцюю з бубном», «Веселий гопачок», «Рішучий козачок»

Зміст варіативної складової освітньої лінії «Хореографія» для дітей 5-6 років за програмою «Методика хореографічної роботи з дітьми старшого дошкільного віку»

ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ 5-6 РОКІВ

Запропонований у посібнику зміст передбачає масове залучення дошкільників до танцювального мистецтва та формування у них початкових хореографічних умінь і навичок в умовах дошкільного закладу.

Поданий матеріал дає можливість познайомити дітей з нескладними, доступними для сприймання та виконання елементами класичного, народно-сценічного, бального, історико-побутового танців, хореографічною термінологією; засвоїти сюжетно-тематичні, ігрові, характерні, тренінгові комбінації та етюдні форми. Такий комплексний підхід до змісту хореографічної роботи з дошкільнятами допоможе не тільки зробити заняття змістовними, різноплановими, цікавими, а й надасть можливість визначити здібності дітей для подальшого їх розвитку у самодіяльних колективах певного напрямку (бального, естрадного, сучасного, народного або класичного танцю).

Хореографічна робота в дитячому садку не повинна копіювати методи занять та репертуарну лінію дитячих танцювальних колективів, тому що її мета, завдання та умови організації відрізняються від роботи дитячих танцювальних гуртків в позашкільних закладах освіти. Одним з важливих факторів залучення дітей до танцювального мистецтва в умовах дошкільного закладу є використання мінімуму танцювальних рухів при максимумі можливостей їх комбінування.

Для зручності матеріал поділено за напрямками, які відповідають завданням хореографічної роботи з дітьми дошкільного віку. Дотримуючись їх змісту, педагоги можуть творчо підходити до проведення занять, керуючись загальними навчально-виховними завданнями.

Перший напрямок роботи *„Казкова ритмопластика“* має на меті музично-руховий розвиток дітей. Його зміст складають музично-ритмічні вправи, спрямовані на розвиток емоційного сприйняття музики та передачу ритмічного малонку.

Другий напрямок *„Танцювальна мозаїка“* полягає у формуванні навичок виконання нескладних танцювальних рухів (побутові форми рухів, елементи класичного, народно-сценічного, бального та

історико-побутового танців), ознайомленні з термінологією, розвитку первинних основ культури сценічного руху (вміти тримати спину, знати правильне положення рук та ніг, передавати образну та ритмічну структуру руху).

Найбільш доступними та близькими життєвому досвіду дітей є побутові форми рухів (крок, біг, стрибки та їх різновиди). Тому перевага на початковому етапі повинна віддаватися саме їм. Вони не тільки допомагають удосконалити ритмічні здібності дітей, але й складають основу деяких танцювальних рухів (па польки, па галопа, бігунець, перемінний крок та ін.).

При ознайомленні дошкільників з елементами народно-сценічного танцю доцільно добирати рухи різного характеру. На цьому матеріалі необхідно дати малцям уявлення про широкий діапазон національних танців: від спокійних, ліричних до запальних та темпераментних, від сюжетних та ігрових до загальних та тренінгових. Доцільно народні танці наближати до дитячої тематики, збагачувати їх казковими, побутовими або ігровими сюжетами. Поряд із стилізованими формами композицій народного танцю слід також відтворювати справжній самотутній фольклорний танок, доступний для дітей дошкільного віку. Особливу увагу бажано приділяти ознайомленню дітей з танцювальним колоритом свого народу та регіону.

У теорії та практиці хореографічної роботи з дошкільнятами склалася дещо суперечлива ситуація відносно питання ознайомлення дітей із класичним танцем. Хоча існує ряд посібників (Г.Березова, О.Єрохіна), які рекомендують використовувати класичний тренаж для дошкільників, хореографи, що працюють у дошкільних установах, не включають у процес навчання класичні елементи, мотивуючи це складністю їх відтворення дітьми. На нашу думку, елементи класики обов'язкові в роботі з дошкільниками, оскільки саме класичний танок є фундаментом для створення інших танцювальних напрямків. Однак ми вважаємо, що вправи класичного тренажу (*battements tendus, ronds de jambe par terre, posi croise i effacee* та інші) досить складні для сприйняття дітьми цього віку. Засвоєння доступних елементів класичного танцю дасть змогу педагогу працювати над правильною постановкою положення голови, рук та ніг дитини, підготує до виконання класичного екзерсису, сприятиме розвитку координації рухів.

Вивчення елементів бального та історико-побутового танців допоможе розвитку музикальності, почуття пози, познайомить дітей у доступній формі зі стилями та манерами різних епох. У роботі зі старшими дошкільниками можна використовувати основні рухи таких танців, як менует, полька, падеграс у класичному та сучасному музичному супроводі. Щодо бального репертуару, то в роботу з дошкільнятами доцільно включати всі форми дитячого бального танцю, які мають ігровий напрямок та складаються з доступних для виконання всіма дітьми рухів.

Третій напрямок хореографічної роботи *„Загадковий лабіринт“* включає колективно-порядкові вправи, які мають на меті ознайомлення дітей з фігурним шиккуванням та різними видами композиційних малюнків танцю.

Четвертий напрямок *„Весела гімнастика“* сприяє загальному фізичному розвитку дітей, підготовці тіла до виконання танцювальних вправ та профілактиці окремих анатомо-фізіологічних відхилень. У зміст включено партерні та корегуючі рухи, які спрямовані на розвиток гнучкості, сили окремих груп м'язів та еластичності зв'язок, виворітності тазостегнових суглобів та гомілкоступу, почуття рівноваги.

П'ятий напрямок *„Танцювальні фантазії“* передбачає розкриття творчого потенціалу дітей, розвиток фантазії та почуття художньо-хореографічного образу. Основний зміст завдань на імпровізацію складають теми, близькі дитячій уяві, сюжети та настрої, пов'язані з природою, казковими героями улюблених книжок, мультфільмів тощо.

Характеристика структурних блоків формування хореографічних здібностей

1. Творчий блок - це реалізація потенціалу хореографічно обдарованій особистості, специфічний «переклад» її життєвих, творчих вражень, її естетичного «запасу» в конкретний результат, або художній образ - продукт. Здатність створювати нову хореографію, руху, імпровізувати, хореографічна креативність. Художнє сприйняття музики, бачення і відчуття музичних образів. Таким чином, під хореографічним творчістю в цьому випадку розуміється процес створення нових пластичних образів, хореографії або рухів, передаючи емоційне забарвлення музики, раніше невідомих певному суб'єкту.

2. Мотиваційно-особистісний блок або якості характеру - проявляється в наполегливій роботі, у подоланні внутрішніх і зовнішніх перешкод, спокус і т.д. на шляху становлення і реалізації себе. Силі волі та подоланні фізичного болю, втоми. Цілеспрямованості в досягненні цілей, мотивації стати кращим і першим. Здатність емоційно передати свою енергетику, заволодіти публікою, викликати у неї співпереживання герою, надихнути її.

3. Когнітивний блок проявляється в здатності суб'єкта до створення нових форм і образів на основі динамічного використання свого життєвого досвіду. Такий досвід постійно збагачується і являє собою сукупність різноманітних художніх вражень, які зберігає пам'ять. Здатність запам'ятовувати хореографічний текст, аналізувати, відтворювати і передавати його. Розуміння і вміння розкрити глибину виконуваних образів. Хореографічна обдарованість базується також на розвиненому психомоторике, складної зорово-слуховий координації, пов'язаної з функціонуванням відповідних мозкових структур.

4. Виразність міміки і пантоміміки; швидкість, точність, координація, ритмічність, музикальність виконання танцю. але основу хореографічної діяльності становлять не окремі психологічні або психофізіологічні якості, а загальна структурна організація індивіда.

5. Анатомо-фізичні - соматичні (тілесні) властивості: пропорційна фігура, стрункість постави, гармонійний розвиток частин тіла, міцність і сила кістково-м'язового апарату, а також певні фізичні дані, такі як крок (розтяжка), балон (Зависання в повітрі), підйом стопи і т.д. Залежно від стилю танцю потрібен різний набір фізичних даних. Найбільш вимогливим до анатомо-фізичним вродженим особливостям є класичний балет. Також важливі психофізіологічні особливості - це стабільність вестибулярного апарату, яка регулює рівновагу і орієнтацію в просторі; висока сенсорна чутливість, особливо зорового і слухового аналізаторів; розвиненість центрів руху, що забезпечують відчуття динаміки, сприйняття простору і часу, точність орієнтації в побудові танцювального дії.

Характеристика принципів хореографії

1. Продуктивний розвиток здатності естетичного осягнення дійсності і мистецтва як уміння вступати в особливу форму духовного спілкування з естетично перетвореним і етично змістовним світом людських почуттів, емоцій життєвих реалій.

2. Спрямованість на формування образного мислення як найважливішого чинника художнього освоєння буття. Саме образне мислення оптимізує у дитини розуміння естетичної багатовимірності навколишньої дійсності.

3. Оптимізація здатності художнього синтезу вання як умови для пластично-чуттєвого і естетично багатопланового освоєння явищ діяльності.

4. Розвиток навичок художнього спілкування як основи для цілісного сприйняття мистецтва.

5. Створення морально-естетичних ситуацій як найважливішого умови для виникнення емоційно-творчого переживання дійсності.

6. Виховання навичок імпровізації як основи для формування художньо-самобутнього ставлення до навколишнього світу.

7. Імпровізація - першооснова художньої творчості дітей. Імпровізація дозволяє розвивати вміння бачити ціле, що осягається в єдності продуктивних і репродуктивних сторін мислення, дає можливість усвідомити процес творчості в педагогіці.

Характеристика хореографічних ознак типологічного підходу

1. Гуманність (спрямованість на учня; створення для кожної дитини умови для досягнення успіху в його хореографічній діяльності, незалежно від стартових характеристик, рівня фізичного, музично-ритмічного, творчого розвитку).

2. Облік індивідуальних особливостей дітей (являє на успішність розвитку хореографічних здібностей); ефективність диференціації навчання в значній мірі залежить від підстави, обраного для типології. При цьому вона повинна базуватися на характеристиках, що відображають потенціал конкретної особистості в області хореографічної діяльності, вираженої в знаннях, рухових, музично-ритмічних, творчих і мотиваційних критеріях.

3. Розвиваючий характер (основа для диференціації навчання дошкільнят); ідея про «зоні найближчого розвитку» (Л.С.Виготський). Використання типологічного підходу пов'язано з орієнтацією навчального процесу не на зниження вимог до підготовки дошкільнят, які мають низькі показники, а на поступове розширення їх навчального потенціалу.

4. Стимулюючий характер: залучення дошкільнят всіх типів в посильну хореографічну, танцювальну діяльність, як в умовах групової, так і індивідуальної роботи. Активізація танцювальної діяльності досягається також використанням взаємного навчання дітей різних типологічних груп

5. Індивідуальна робота з слабкими або з сильними дітьми, але не зводиться до неї. Диференційоване навчання в рівній мірі охоплює всі категорії учнів.

6. Гнучкість і динамічність. Склад типологічних груп не є статичним, у міру підвищення рівня розвитку хореографічних здібностей, діти переходять в наступну групу.

7. Систематичність і послідовність. Виступаючи в вигляді системи педагогічних дій, даний підхід вимагає реалізації послідовних етапів (діагностика індивідуальних особливостей дітей, групування подібних типів, визначення стратегічних завдань навчання кожної типологічної групи і організація диференційованого навчання), застосовується по відношенню до всіх компонентів навчального процесу.

8. Двосторонній характер взаємодії. Організація зворотного зв'язку, за допомогою якої можна контролювати ефективність застосовуваних стратегій навчання всіх типологічних груп, а також ставлення дітей до диференційованого навчання.

Опитування для батьків

1. Чи хоче ваша дитина займатися танцями ?
2. Чи може Ваша дитина самостійно займатися будь-якою справою, що вимагає зосередженості протягом 30 хвилин?
3. Чи вірно, що ваша дитина у присутності незнайомих анітрохи не соромиться?
4. Чи вміє Ваша дитина складати танці по картинці не менш ніж з п'яти рухів?
5. Чи може ваша дитина станцювати по пам'ять кілька танців?
6. Чи любить Ваша дитина самостійно?
7. Чи може вона розуміти і точно виконувати словесні інструкції?

Опитування для дітей

1. Чи подобається тобі займатися танцями?
2. Ти сам нагадуєш мамі чи татові, що тобі потрібно йти на заняття?
3. Тебе привели батьки або ти сам поросят (-лась) в групу?
4. Ти хочеш займатися танцями все життя?
5. Як би ти хотів, щоб проходили заняття?

Характеристика специфіки танцювальних рухів

В побутові рухи входять ходьба та біг називають, по-перше, тому, що саме вони виступають природними засобами пересування, а, по-друге, за допомогою їх людина здатна передавати свій фізичний та духовний стан. Основна частина хореографічної роботи з дітьми дошкільного віку спрямована саме на знайомство з танцювальними видами ходьби та бігу, які не тільки виступають самостійними виразними танцювальними рухами, а й є частиною багатьох більш складних елементів танцю.

Класичний танець - це історично складена система хореографічного мистецтва, створена на принципі поетично-узагальненої інтерпритації сценічного образу. Це основа будь-яких видів танців, основна система виразних засобів хореографічного мистецтва. Класичний танець можна назвати основою всіх сценічних видів танцю[4,с.75].

Заняття класичного танцю є дуже корисними для дітей. Вивчаючи рухи перед вихователем ставляться важливі задачі: відпрацювання правильної постановки корпусу, ніг, рук, та голови – формування правильної постави, що забезпечує стійкість у виконанні класичного танцю. Вже починаючи з перших занять особливу увагу бажано приділити постановці рук, найбільш корисною підготовчою вправою є З раннього віку закладається правильна постава і поступово виправляються різні випадки викривлень хребта. На занятті у дітей виробляється відповідальність та повага до мистецтва[19,с.25]. Навчання класичного танцю включає в себе: вивчення основних позицій рук, ніг і постановки корпусу, ознайомлення з професійною термінологією, історією розвитку балету, постановку маленьких класичних форм: етюдів, адажіо, варіації і т.д.

Техніка класичного танцю починається з вивчення початкових позицій ніг, тулубу, рук та голови. Так як танець потребує гнучкості й пружності м'язів людського тіла, м'якості в рухах та відчуття рівноваги[3].

Рухи українського народного танцю. Народні танці відображають особливості характеру й побуту народу. Вони виникли з народних ігор і розваг, тісно пов'язані з трудовими процесами, релігійними обрядами та сімейними святами. Дітей, насамперед, доцільно знайомити з танцювальним мистецтвом свого народу. Лексика

українського народного танцю достатньо складна для виконання, тому ми рекомендуємо розпочинати знайомство з народним танцювальним мистецтвом із засвоєння хороводу.

Хороводи являють собою синтетичний вид народної творчості, в якому органічно злиті поезія, музика та хореографія. Це найдавніший із видів народного лицювального мистецтва майже у всіх народів світу. У хороводі текст відображає зміст танцю, розкриває образну сутність танцюючих, характер виконання, а мелодія доповнює зміст твору. Таким чином, хоровод є синтетичним видом народної творчості[7, с.16].

У хороводі зазвичай дія супроводжується точно за текстом поетичним і пантомімою нескладними рухами, позаяк це пов'язано із піснею, яку самі танцюристи й виконують.

Бальний танці – дійова, найбільш масова і доступна хореографічна форма і, що вкрай важлива, один з ефективних засобів формування правильної й красивої постави, фізичного та естетичного розвитку дітей[5,с.97].

Бальні танці для дітей мають досить незначну кількість і різноманітність рухів, техніка їх виконання значно спрощена, композиція набуває закінченості. Ці танці складаються з різноманітних елементів природних рухів (кроку, бігу, стрибків, погойдування тулуба і рухів руками), а також нескладних для виконання танцювальних вправ, які однак вимагають точної координації і пластичності. У дошкільному віці бальні танці найчастіше виконуються по колу, яке прийнято називати лінією танцю. Напрямо – проти руху годинникової стрілки (по лінії танцю). Характерною рисою бальних танців є парне виконання рухів. Тому спочатку дітей знайомлять з різноманітними положеннями танцівників у парі: обличчям одне до одного, спиною одне до одного, поруч один з одним, одне за одним.

Рухи танців різних народів.. Дітей, насамперед, доцільно знайомити з танцювальним мистецтвом свого народу, але не слід виключати можливість засвоєння хореографічної лексики інших націй. Найбільш близькими до українського танцю за походженням, темпераментом, добром рухів можна вважати російський і білоруський[9]. Незважаючи на багатогранні композиційні форми, музичні ритми і темпи, хореографічна лексика цих народів наближається до української. Тому ми вважаємо, що в зміст хореографічної роботи з дошкільнятами слід включати доступні рухи російського та білоруського танців. Визначаючи зміст навчання народного танцю, ми враховували диференційований підхід до хореографічної лексики, що

склався історично: за своєю структурою та манерою виконання вона поділяється на дві групи – чоловічу та жіночу. Так, за аналогією з чоловічою лексикою танок хлопчиків може включати прості види присядок, стрибків, хлопавок, характерні імітаційні рухи з шаблями, а також рухи, запозичені з різних видів трудової діяльності чоловіків. Рухи дівчат більш м'які, стримані. Вони танцюють із стрічками, віночками, хустинками, решетом, а також імітують рухи вишивання, збору врожаю тощо. Перш ніж знайомити дітей зі сценічними рухами, слід засвоїти основні положення рук і ніг народно-сценічного танцю, а вже потім звертати увагу на характерні особливості рук того чи іншого народу.

Ритміка відноситься до основного виду музичної діяльності, який передає зміст музики та її характер за допомогою рухів. На заняттях з ритміки діти засвоюють основні музично-теоретичні поняття, розвивають музичний слух і пам'ять, відчуття ритму, активізують сприйняття музики[15,с. 43].

У сучасному житті для всебічного розвитку особистості дітей дошкільного віку, активно використовують ритмічні рухи під відповідну музику, також подібні заняття додають дітям фізичного та духовного здоров'я. Заняття ритмікою допомагають дітям засвоїти основні музично-теоретичні поняття, розвивають музичний слух і пам'ять, відчуття ритму, активізують сприйняття музики. Під час запам'ятовування нових ритмічних рухів, у дитини формується художній смак, розвиваються творчі здібності та почуття прекрасного[8,с.42]. Ритмічні вправи служать завданням фізичного виховання, вдосконалюють рухові навички, зміцнюють м'язи, позитивно впливають на роботу органів дихання та кровообігу. Виконання вихованцями групових вправ під музику формує свідомість і активність, творче ставлення до справи, сприяє формуванню колективних якостей особистості. Заняття ритмікою покращує настрій дітей, а позитивні емоції викликають прагнення виконувати рухи енергійніше, що посилює їх вплив на організм, сприяють підвищенню працездатності, а також оздоровленню та активному відпочинку[27,с.89].

Основними завданнями предмета ритміки є:

- виховання сприйняття характеру музики;
- розвиток музичних уявлень та творчої активності;
- виховання почуття ритму, музично-ритмічної пам'яті;
- свідоме засвоєння дітьми метроритмічної структури музики .

У процесі роботи над рухами під музику формується художній смак дітей, розвиваються їхні творчі здібності. Таким чином, заняття ритмікою спричиняють різнобічний вплив на дітей, сприяючи вихованню гармонійно розвиненої особистості.

Пантоміма - один із засобів хореографічного мистецтва, у якому художній образ створюється за допомогою міміки, виразних рухів, жестів.

Складання педагогом різних за емоційною окрасою ситуацій та гра їх на занятті (

Перехід від танцю до пантоміми, і навпаки, зумовлюється танцювальною пантомімою та образним танцем. Пантоміма в хореографічному мистецтві є важливою частиною танцю, вона додає великої драматичної виразності та свідомості твору.[15, с.40].

Жест - виражально-зображувальний засіб у драматичному мистецтві, пантомімі, хореографії, що зумовлюється особливостями художнього персонажу (логікою, його поведінкою, індивідуальними рисами характеру тощо)

У хореографії жест існує самостійно як певний рух - жест і як елемент - у складних за структурною будовою. На відміну від побутового жесту з його натуралістичною спрощеністю, сценічний жест підпорядкований музично-хореографічній драматургії, яка, з одного боку, надає виконавцеві певної свободи, але, разом з тим, вимагає від нього суворого лаконізму, економності у русі, з іншого різноманітності у проявах зовнішньої дії. Виконання такого жесту потребує від танцюриста пильної уваги і пластичної виразності. Жест як у пантомімі, так і в танці набуває значення якого з вирішальних образно - дійових засобів. Проте, у овальній пантомімі жест дещо домінує над рухом, тоді як у новому танці він органічно поєднується, узгоджується з новими па. Ця взаємоперетворюваність збагачує і пантоміму.

В основі навчання дітей дошкільного віку повинна бути гра як необхідний компонент уроку. Правильно підібрані і організовані вихователем навчання ігри викликають інтерес до уроку, до навчальної роботи .

Гра для дітей дошкільного віку на заняттях хореографії активізує їхній творчий розвиток, розкриває перед кожною дитиною найпростіші уявлення про близький світ, пробуджує рухливість та бадьорість[30, с.10].

Ігри для формування ритмічних рухів

Гра «Увага! Музика!»

Гра розвиває увагу до музики, її характеру від початку і до закінчення мелодії. Вчить самостійно знаходити рухи, які відповідають характеру музики.

Хід гри: група стоїть у шерензі. З початком мелодії діти рухаються по майданчику у вільному напрямку. Після закінчення музики, зупиняються, потім швидко шикуються в шеренгу, перевіряючи інтервал і свою поставу. Рухи будуть залежати від музики: діти бігають, стрибають, крокують і тими ж рухами повертаються на свої місця.

Група може бути розподілена на декілька підгруп, котрі змагаються між собою.

Правила гри: повторювати гру треба під різні мелодії. Виграє підгрупа, яка декілька разів правильно виконала завдання.

Гра «Тихі ворота»

Гра вчить рухатися по залу безшумно, вільно. Вчить виконувати легкі, обережні рухи.

Підготовка до гри: два гравці взявшись за обидві руки і піднявши їх вгору, стоять посередині залу із закритими очима, створюючи «ворота». Останні гравці вільно розташовуються по залу.

Хід гри: на такти 1 -16 діти легко біжать по всьому залу, намагаючись пробігти під воротами непоміченими. Коли припиняється мелодія, «ворота» опускають руки і ловлять пробігаючих крізь них гравців.

Правила гри: Якщо діти-«ворота» доторкнулися до гравця, він вважається пійманим і змінює одного гравця «воріт». Діти не повинні штовхатися навколо воріт, пробігати крізь ворота потрібно з однієї сторони.

Гра «Веселощі»

Гра вчить ритмічно рахувати під музику.

Підготовка до гри: група ділиться на підгрупи (по 6-8 чоловік). Підгрупи шикуються у коло, рівномірно розподіляючись по залу. У правій руці діти тримають квітку (гілочку, прапорець).

Хід гри: такти 1-8 – діти рухаються підскокам по колу; такти 9-12 – діти маленькими кроками звужують коло, поступово піднімаючи руки вгору; на такти 13-16 – коло збільшується; на «раз» 16 такта всі зупиняються, опустивши руки в сторони і витримують паузу; такти 17-

24 – діти підскоками вільно розміщуються по залу До закінчення музики діти повинні вишикуватися у свої вихідні положення, високо піднявши руки вгору.

Правила гри: виграє та підгрупа, яка чітко, музикально і організовано виконала всі завдання.

Гра «Гора-Яма»

Підготовка до гри: всі гравці шикуються в 3 – 4 колони, руки на пояс. Інтервал між колонами 2 м. Кожна колона – окрема команда.

Хід гри: Під музику кожна група м'яким (приставними) кроками рухаються за першими гравцями в будь-яку сторону. По закінченні музики, подається один з двох сигналів у верхньому чи в нижньому регістрі. На перший сигнал кожна команда швидко шикується у маленьке коло, діти беруться за руки, піднімають їх вгору (це - «гора»).

На другий сигнал – команди приймають положення упору присівши, це – «яма».

Правила гри: 1. Команда, яка перша прийняла положення по сигналу, але не замкнула коло, не є переможницею.

2. Команда, яка виконала побудову «гори» чи «ями» з помилками (втрата рівноваги, порушення форми кола) також не виграє.

Ігри для розвитку пантоміми

ВГАДАЙ ЩО

Розділіть свою групу на команди з чотирьох до шести чоловік. Навчіть їм заняття пантомімою. Нагадуйте їм, що вони не вміють говорити, а повинні використовувати лише тіло та міміку. Попросіть кожну групу визначитись із ролями, діями та ідеями, а потім запропонуйте їм представити свою діяльність решті групи, яка вгадає, яку діяльність виконує. Створіть свій власний список або запропонуйте одне з наступних, якщо бажаєте:

- Заняття спортом (метання або ловлю м'яча, бігових баз тощо)
- Робота в пожежній частині (ковзання по полюсі, стрибки на пожежну машину, тримання шланга тощо)
- Навчання в класі (вчитель та студенти)
- Робота в офісі (машиністка, відповідь на телефон, доставка пошти тощо)
- Прополка та посадка квітів у саду.

ДЗЕРКАЛЬНІ РУХИ

Розділіть свою групу на пари і поставте їх обличчям один до одного. Одна людина пантомімізує дію, а інша дзеркально чи точно відповідає своєму партнерові. Рухи можуть бути божевільними, відображати певну емоцію або імітувати діяльність. Нагадуйте тим, хто займається пантомією, щоб залучити всі їх тіла та обличчя. Після розумного проміжку часу, запропонуйте партнерам змінити, хто виступає, а хто - дзеркальний.

Танцювальні ігри та вправи

«Танці на стільцях»

Стільці розставляються по колу, діти сідають на них. У центрі стоїть ведучий і показує прості танцювальні рухи під веселу ритмічну музику. В основному працюють голова, плечі, руки, спина. Ця гра - не конкурс. Вона може служити відмінною розминкою перед іншими танцювальними іграми. Якщо дітям сподобається, вони можуть встати зі стільців і продовжити виконувати вправи вже за участю ніг: стрибки, повороти.

«Зачаровані фігури»

Для цієї гри потрібно кілька дітей - від трьох до десяти, але не дуже багато, щоб легше було встежити за всіма. Підберіть веселу і динамічну дитячу музику і принесіть програвач. Суть гри в тому, що діти танцюють, поки грає музика. Коли вона зупиняється - це повинно відбуватися раптово, - діти приймають будь-яку танцювальну позу і завмирають. Вибуває той, хто поворухнувся, засміявся або не зміг утримати рівновагу.

«Знайди друга»

Для цієї гри потрібні тільки діти, музика і певну кількість вільного простору. Діти танцюють під веселу мелодію, пересуваючись по майданчику в довільному порядку. Перетинаючись випадковим чином, діти вітають один одного кивком голови. Музика раптово обривається, і кожна дитина повинна знайти «друга» - тобто просто сусіднього людини - і привітати його рукостисканням. Той, кому не вистачило «друга», - вибуває. Ця гра відмінно розвиває реакцію і полегшує соціалізацію, адже діти, хоч і в грі, але вчаться знайомитися.

«Капелюх»

Учасники розбиваються на пари і танцюють під ритмічну музику. Ведучий переміщається по залу з капелюхом і випадковим чином одягає її на голову одному з учасників, після чого змінюється з ним місцями. Дитина з капелюхом, в свою чергу, починає ходити по залу і шукати, з ким помінятися. Гра закінчується, коли всі побувають «в капелюсі». До речі, капелюх можна замінити на будь-який предмет, наприклад, учасники можуть передавати один одному звичайну пляшку.

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Красноперець Анастасія Іванівна,

учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

• вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;

- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

• безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;

• оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;

• використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягти власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

___17.03.21___
(дата)

Красноперець Анастасія
(ім'я, прізвище)

